

III RIIGIKOGU

3. istungjärk. **Protokoll nr. 78 (44).**

1927. a.

III Riigikogu koosolek 3. mail 1927. a. kell 17.

Kokku on tulnud 91 Riigikogu liiget.

Valitsuse looshis: Riigivanem **J. Teemant**, rahaminister **L. Sepp**, välisminister **F. Akel**, sõjaminister **N. Reek**, kohtuminister **O. Tief**, töö-hoolekandeminister **J. Masing**, haridusminister **J. Lattik**, teedeminister **A. Kerem**, kaubandus-tööstusminister **K. Kornel**.

Päevakord:

1. Rahaseadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

2. Riigikassatähtede ja vahetustähtede emisiooni lõpetamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

3. Eesti Panga põhikiri — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

4. Eesti-Läti vahelise mõlema riigi piiriäärsetel jõgedel metsamaterjalide parvetamise kokkuleppe kinnitamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

5. Välislaenu seadus — III lugemisel.

6. Üüriseaduse muutmise ja osalise kaotamise seadus — II lugemisel.

7. Piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seadus — II lugemisel.

8. Palga alammäära seadus — sotsiaalkomisjoni ettepanek.

9. Uute linnade tuluallikate suurendamise ajutine seadus — omavalitsuse komisjoni ettepanek.

10. Eluaseme seadus — maakomisjoni ettepanek.

11. Riigi majapidamise aruande komisjoni esitis riigikontrolöri aruande kohta o/ü. „Revalise“ asjas.

12. Riigikogu valimise, rahvahääletamise ja rahvaalgatamise seaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

13. Lindudekodu asutamise seadus Kurressaare linna piiris asuvas „Väikeses lahes“ — üldkomisjoni ettepanek.

14. Välismaalastele teenistusloa-andmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

15. Rahukohtu trahviseaduse täiendamise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

16. Maavolikogude kodukorra muutmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

17. Eraõppeasutuste seadus — hariduskomisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab abiesimees **R. Penno**.

Sekretäri kohal abisekretär **J. Piiskar**.

Koosolek algab kell 17.15 min.

Juhataja **R. Penno**: Avan Riigikogu koosoleku. Päevakord on juhatause poolt Riigikogu ja Vabariigi Valitsuse liikmetele välja saadetud. Muudatusi päevakorra kohta ei ole, loen päevakorra vastuvõetuks.

Enne päevakorra juurde asumist on sõna sekretäril teadaande korras.

1. Teadaandmine komisjoni antud ja Vabariigi Valitsusele tagasiantud seaduseelnõude kohta.

Sekretär **J. Piiskar**: Riigikogu juhatause poolt on antud ärimaksu seaduse muutmise seadus — rahaasjanduse komisjoni ja riigiasutuste koosseisude seadus — Vabariigi Valitsusele tagasi.

2. Teadaandmine Riigikogu liikmete puudumiste kohta koosolekuil aprillikuul.

Sekretär **J. Piiskar** kannab ette tähen-datud teadaande. (Vaata otsuste protokoll nr. 78/44, lisa nr. 3.)

3. Rahaseadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja **O. Gustavson** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega redaktsiooni komisjoni muudatused 1—13.

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette vastu võtta „Rahaseaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 1. esimene rida: rahaüksuseks, p. o. „rahaüksus“.

2. § 1. teine rida: puhta kulla, p. o. „puhaskulla“.

3. § 3. esimene rida: Krooni kindlustamiseks § 1. ettenähtud väärtuses, p. o. „Krooni

kindlustamiseks käesoleva seaduse § 1. ettenähtud väärtuses.“

4. § 5. teine rida: kustutada sõna „kindlaks“.

5. § 6. kolmas rida: neissamades, p. o. „samades“.

6. § 8. teine lõige, teine rida: kustutada sõna „kindlaks“.

7. § 9. kolmas rida: ja võimatu on tema loomise aega kindlaks teha, p. o. „ja võimatu on kindlaks teha selle loomise aega“.

8. § 10. viimane lause vastu võtta järgmises redaktsioonis: „Peale selle kaotab liikveltkõrvaldatud raha täielikult maksvuse ja seda ei võeta vastu ei maksmiseks ega vahetamiseks“.

9. § 11. viimane rida: kustutada sõna „on“.

10. § 12. teine lõige vastu võtta järgmises redaktsioonis:

„Eesti Pank ja tema osakonnad on kohustatud vastu võtma igasugust käesolevas seaduses nimetatud raha igas summas, välja arvatud käesoleva seaduse §§ 9. ja 11. ettenähtud juhtumised.“

11. § 13. esimene rida: kustutada sõna „oma“.

12. § 14. algus vastu võtta järgmises redaktsioonis: „Käesoleva seaduse maksmahakkamisega kaotatakse seni liikvelolnud marga alljaotus pennidesse. Kohustused üldsummas alla ühe marga arvatakse üheks sendiks...“ jne.

13. § 15. algus vastu võtta järgmises redaktsioonis: „Kinnistusraamatutes senistes markades või kuldkroonides ingrosseeritud hüpoteegid loetakse maksvaks...“ jne.

4. Riigikassatähtede ja vahetustähtede emissiooni lõpetamise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja O. Gustavson kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega redaktsiooni komisjoni muudatused 1—5.

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette vastu võtta „Riigikassatähtede ja vahetustähtede emissiooni lõpetamise seaduse“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 1. teine rida: peale § 2., p. o. peale käesoleva seaduse § 2.

2. Sealsamas, eelviimane rida: kindlaksmääratud, p. o. määratud.

3. § 2. teine rida: võtta „samuti metallvahetusraha markades“ komadesse.

4. § 3. eelviimane rida: võtta sõna „jooksul“ järele koma ja sõna „arvates“.

5. Sealsamas, viimane rida: kustutada sõna „vastavalt“.

5. Eesti Panga Redaktsiooni komisjoni aruandja O. Gustavson kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega redaktsiooni komisjoni muudatused 1—34.

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette vastu võtta „Eesti Panga põhikirja“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

Redaktsiooni komisjon paneb Riigikogule ette vastu võtta „Eesti Panga põhikirja“ lõplik redaktsioon Riigikogu poolt kolmandal lugemisel vastuvõetud kujul järgmiste muudatustega:

1. § 3. kuues rida: kustutada klambrid.

2. § 7. lit. a), b), c) asemele võtta 1), 2), 3). Analoogiline parandus teha alajaotustes kõigis järgnevais paragrahves.

3. § 11. võtta järgmiselt: Kui dividend välja võtmata jäänud kümne aasta jooksul pärast selle kuu viimast päeva, mil ta maksmisele kuulus, langeb ta panga kasuks.

4. § 13. eelviimane rida: § 21. ettenähtud, p. o. käesoleva seaduse § 21. ettenähtud.

5. § 28. kolmas ja neljas rida: et iga § 25. nimetatud ala esitatud oleks, p. o. et esitatud oleks iga § 25. nimetatud ala.

6. § 32. kolmas ja neljas rida: ...viisil panga heale nimele kahju teeb, p. o. ....viisil kahju teeb panga heale nimele.

7. § 36. p. 13. teine rida: võtta sõna „nimiväärtusega“ järele koma.

8. Sealsamas, viimane rida: kustutada sõna „kindlaks“.

9. § 37. neljas lõige, esimene rida: (36, f) p. o. (§ 36. p. 6).

10. § 38. neljas lõige, kolmas rida: ...koos ja otsused..., p. o. ....koos; otsused...

11. Sealsamas, neljas ja viies rida: ...on otsustav hääli koosoleku juhatajal, p. o. on otsustav koosoleku juhataja hääli.

12. § 39. viimane rida: (§ 36. d ja e), p. o. (§ 36. p. p. 4 ja 5)

13. § 40. kolmas lõige, teine rida: kustutada sõna kindlaks“.

14. Sealsamas, neljas lõige võtta järgmiselt: Panga ametnikud ja teenijad saavad palka, pensioni, lisa- ja muu tasu panga summadest nõukogu poolt heakskiidetud tingimustel.

15. Sealsamas, viies lõige, teine rida: kustutada sõna „nad“.

16. § 41. esimene rida (§ 36, g), p. o. (§ 36. p. 7).

17. Sealsamas, teine lõige, viimane rida: kustutada sõna „kindlaks“.

18. Sealsamas, neljas lõige, viimane rida:.... juhatajal on häälte poolenemisel otsustav hää, p. o. ...häälte poolenemisel on otsustav juhataja hää.

19. Sealsamas, viies lõige, teine rida: kustutada sõna „on“.

20. § 42. teine rida: kustutada komad.

21. § 44. teine lõige, kolmas rida: ühegi p. o. mingi.

22. § 45. teise lõike teine lause võtta järgmiselt: Iga niisugune protest peab otsuse täitmise kinni kuni vaidluse all oleva küsimuse otsustab kolmest isikust koosnev komisjon, mis moodustatakse hiljemalt 7 päeva jooksul arvates sest ajast, kui valitsuse komisсар või panga juhatus on nõudnud ta moodustamist.

23. § 46. kolmas rida: pangalt nõuda temale, p. o. nõuda pangalt omale.

24. § 50. esimene rida: (§ 21, b, c), p. o. (§ 21. p. 2 ja 3).

25. Sealsamas, viimane lõige, teine rida: peale p. 2., p. o. pärast käesoleva paragrahvi p. 2.

26. § 51. p. 8. lit. e teine ja kolmas rida: mis on ladus täiel määral kinnitatud ja, p. o. mis ladus ja täiel määral kinnitatud ning.

27. Sealsamas, p. 11. eelviimane rida: kustutada sõna „kindlaks“.

28. § 52. p. 6. teine ja kolmas rida: kus see panga nõukogu sellekohase otsuse põhjal lubatud (§ 36, d), p. o. kus see lubatud panga nõukogu sellekohase otsuse põhjal (§ 36.p. 4).

29. Sealsamas, p. 7: kustutada koma.

30. Sealsamas, p. 11 võtta järgmiselt: anda laenu põllusaaduste, metsamaterjali või kaupade kindlustusel muul viisil, kui § 51. punkt 8. lit. d ja e ettenähtud kujul:

31. Sealsamas, p. 13. lõpp võtta järgmiselt: sellejuures mitte aga arvesse võttes § 51. p. 8. lit. a, b ja e tähendatud laene, mille üldise piiri määrab nõukogu.

32. § 53. teise lõike teine rida võtta järgmiselt: ....võetakse, tulevad, kui nad ei ole tähtajalised, tähtajalisteks.

33. § 56. kolmas rida: kustutada koma.

34. § 58. esimene rida: ringvoolus, p. o. liikvel.

Aruandja O. Gustavson (loeb):

„35. § 59. Üheksas rida: (b), p. o. 2.“

Redaktsiooni komisjoni nimel panen ette, käesolevas muudatuses „2“ asemel lugeda „p. 2“, see on, arvu ette paigutada „punkt“ lühendatult.

Juhataja R. Penno: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on muudatus ühes parandusega vastu võetud.

Aruandja O. Gustavson kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega muudatused 36—42.

36. § 63. esimene ja teine rida: ringvoolust p. o. liikvel.

37. Sealsamas teine rida: kustutada sõna „kindlaks“.

38. Sealsamas teine lõige, teine rida: ringvoolust, p. o. liikvel.

39. Sealsamas, eelviimane ja viimane rida: ....pangatähtede ringvoolu arvelt, p. o. ...liikvelolevate pangatähtede arvelt.

40. § 71. viimane lause võtta järgmiselt: Sel korral peab pank välja töötama uue põhikirja ja selle legaliseerima maksvate seaduste alusel.

41. § 75. teine rida: (§ 21, e) p. o. (§ 21. p. 5).

42. § 82. esimene lõige võtta järgmiselt: Kui pank on kätte saanud § 83. nimetatud protokollis ettenähtud üks miljon naelsterlingit, peab ta vastava summa eest oma väljaantud laenusid kandma valitsuse arvele. Võimalikult kiirelt, kuid igatahes mitte kauem kui ühe aasta jooksul, arvates eelmisest tähtpäevast, tulevad kõik nende laenudega ühenduses olevad kindlustused ja dokumendid valitsusele üle anda.

Aruandja O. Gustavson (loeb):

„43. § 83. võtta järgmiselt: Käesolev põhikiri hakkab maksma, mil pank on tervelt kätte saanud üks miljon naelsterlingit, nagu määratud Genfis 10. detsembril 1926.a. allakirjutatud rahvasteliidu poolt soovitatud välislaenu protokollis neljandas artiklis.“

Redaktsiooni komisjoni nimel teen ettepaneku, sõnade järele „hakkab maksma“ liisada sõna „päeval“.

Juhataja R. Penno: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on muudatus ühes parandusega vastu võetud.

6. Eesti-Läti vahelise mõlemal riigi piiräärsetel jõgedel metsamaterjalide parvetamise kokkuleppe kinnitamise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja J. Holberg: Meil lõunapoolsetes Eesti piirides on niisugune olukord, et üks osa jõgesid oma jooksu mõnes osas Eesti piirides asuvad, kas alam- või ülemjooks Läti piirides, või jälle keskmine jooks Eesti piirides, nii et lätlastel tuleb oma met-

samaterjale parvetada läbi Eesti territooriumi, kasutades jõe ülemjooksu. Ja kui eestlased tahaksid oma palke alla lasta Balti merde, tuleks neil alamjooksul teatud jõgesid tarvitada Läti piirides. Siiamaani on neil omavahelised kokkulepped olnud, aga et seda asja reguleerida, sõlmiti Lätiga konventsioon ja selle konventsiooni kinnitamiseks on käesolev seaduseelnõu esitatud. Teen ettepaneku, seaduseelnõu esimesel lugemisel vastu võtta.

Juhataja **R. Penno:** (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud.

7. Välislaenu Rahaseaduste eriseadus — III lu- komisjoni aruandja **V. gemisel.** **Hasselblatt** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri ja § 1.

Välislaenu seadus.

§ 1. Vabariigi Valitsust volitatakse tegema välislaenu Genfis 10. detsembril 1926. a. allakirjutatud protokollis ettenähtud suuruses ja tingimustel.

Aruandja **V. Hasselblatt** (loeb):

§ 2. Vabariigi Valitsusele antakse õigus kindlaks määrata § 1. nimetatud protokollis artikkel I § 4. ettenähtud ja rahvasteliidu finantskomitee poolt eriti nimetatud isiku poolt heakskiidetud laenu tingimused, emissiooni kursi, intresside kõrguse, amortisatsiooni, annuiteedi summa, mis laenu intresside ja amortisatsiooni maksmiseks tarvilik, samuti laenu emiteerimise, läbirääkimise ja üleandmise kulud.

A. Tammann (töer): Välislaenu seaduse § 2. kohta esitas tööerakonna rühm II lugemisel paranduse, mis aga tagasi lükati. Käesolevaga kordan seda parandust ja panen Riigikogule ette — see vastu võtta.

Rahaminister **L Sepp:** Ma vaidlen sellele parandusele vastu. Ma arvan, et soovitud korda võib ilma vormiliku seaduse paranduseta teostada, ja enne kui küsimus lõppotsuses ette kantakse, võib komisjon ka Riigikogu selles informeerida. Kui aga need sõnad seadusesse sisse jäävad, siis see seadus valitsusele volitusi ei anna ja selle seaduse põhjal antud volikiri on täiesti puudulik. Panen ette, see parandus tagasi lükata.

Juhataja **R. Penno:** Asun rkl. Tammann'i ettepaneku hääletamisele — lugeda välislaenu seaduse § 2. algus järgmiselt: „§ 2. Vabariigi Valitsusele antakse õigus

Riigikogu nõusolekul kindlaks määrata § 1. nimetatud ....“ jne. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 32 häält, vastu 36 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud. (Hüüded: Sedelitega.) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 36 häält, vastu 44 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Asun § 2. hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 2 komisjoni poolt esitatud kujul vastu võetud.

Aruandja **V. Hasselblatt** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 3 ja 4.

§ 3. Käesoleva seaduse § 1. nimetatud protokoll avaldatakse „Riigi Teatajas“ ühes Vabariigi Valitsuse ratifitseerimise otsusega.

§ 4. Käesolev seadus hakkab maksma tema vastuvõtmisega.

Juhataja **R. Penno:** Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

Aruandja **V. Hasselblatt:** Teen ettepaneku, vastu võtta käesolev seaduseelnõu redaktsiooni komisjoni andmata, sest ta on vahepeal redaktsiooni komisjoni liikmete poolt läbi vaadatud.

Juhataja **R. Penno:** (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Sõna on rkl. Jürman'il isiklikus asjas.

8. A. Jürman'i **A. Jürman** (põl): sönavõtmine Riigikogus eelarve arutamise puhul kandsin mina isiklikus asjas. kõne ette, kui eelarvekomisjoni aruandja, mis sisaldas õige palju arve, ja loomulik, et arvude ettekandmise juures oli neid raske kõiki täpselt protokolleerida või stenografeerida. Nõnda on minu parandamata kõne stenogrammi õige palju eksitusi sisse sattunud. Kahjuks on ka mitmed vead ajakirjandusse parandamata stenogrammi kaudu sattunud ja sealt isegi välismaale edasi kantud. Sellepärast juhün tähelepanu selle peale, et neid arve, mis on minu poolt parandamata stenogrammide kaudu edasi antud, ei tule kõiki täpselt võtta.

9. Üüriseaduse Üüriseaduse komisjoni aruandja komisjoni esimees **J. Holberg** muutmise ja osalise kaotamise seadus — II (loeb): Üüriseaduse muutmise ja osalise kaotamise seadus. lugemisel.

V. Hasselblatt (sks): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Käesolev seaduseelnõu on niisugune, kus ei tohiks kitsalt üürikkude või jälle majaomanikkude seisukohalt seda arutada, vaid siin tuleb üldhuvisid, õiguslikku korda ja majanduslikke olusid silmas pida.

Minul on siin küll teatavad kahtlused, kas see üüriseaduse ärakaotamise seadus õieti on konstrueeritud. Nimelt näib minule esiteks üks asi selge olevat, mida mina juba mitmes eelarve-kõnes puudutanud olen, et üüriseaduse kaotamise küsimus tuleks igal juhtumisel siduda hüpoteekide väärtuse tõstmisega. See on teistes riikides ikka nõnda teostatud. „Die Aufwertung der Hypotheken und die Aufhebung des Mietgesetzes müssten meines Erachtens Hand in Hand gehen.“ Teiseks ei näi minu meelest õige olevat see punase joone tõmbamine — korterite jaotamine kahte liiki: — nimelt mis üüriseaduse kaitse alla kuuluvad ja mis mitte. Kui meie hakkame kuskil pressima, siis peame ka ruumi muretsema, kuhu neid inimesi mahutada, keda meie suurtest korteritest välja pressime. Praegu võib küllalt leiduda neid, kes väga nõus oleksid sellega, et korterist 12 ruutsülla põrandapinnaga üle kolida teise korterisse, kus 10 ruutsülda põrandapinda. Et aga temale selleks võimalust ei anta, kuna 10 ruutsülla põrandapinnaga korterid üüriseaduse kaitse all on, kuhu see mees siis läheb? Nii näib mulle, et kui meie tahame ülepea siin midagi lasta elul ise rajada, siis ei tohiks korterite vahel konkurents piiratud olla. Sellepärast arvan mina, et meil peaks küll tarvis minema suurte korterite omanikkudele teatava aja peale teatavat kaitset anda, niikaua, kui väikesed korterid kaitse all on, niikaua tuleks kaitset ka suuremate korterite üürikkudele anda. Ja minu arvates tuleb seda kaitset sellega anda, et meie paneme jälle maksma ennesõjaegsed õiguslikud normid, aga selle erandiga, et meie keelame majaomanikkudele kahe aasta jooksul üles öelda korterid sel põhjusel, et üürikk ei ole nõus rohkem kui 130-kordset rahuaegset üüri maksma. Muus osas oleksid korterid päris vabad üüriseadusest, ja ainult see erand jääks maksma.

Ma võtsin sõna, et ära tähendada, et mina teen sarnase ettepaneku teisel lugemisel.

Juhataja **R. Penno**: Panen pealkirja hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on pealkiri vastu võetud.

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

„Riigikogu poolt 2. detsembril 1921. a. vastuvõetud üüriseadus („Riigi Teataja“ nr.

112—1921. a.) muudetakse ja täiendatakse järgmiselt:

1.

Tühistatakse § 5. p. 2 ja märkus, alates sõnadest „kuna punkt 2.... jne.“; §§ 6, 7, 28 ja 29.

Kustutatakse §§ 4-dast ja 5-dast sõnad „või alevi“; § 22-sest sõnad „—7“ ja § 30-dast sõnad „28 ja 29“.

Siin I osas on ära tähendatud vastavad parandused, millega käesolev seadus muudetakse. § 5. endisest üüriseadusest ei ole üksi korterite hindade reguleerimine käsitatud, vaid on käsitatud ka muid kõrvalisi asju, näiteks kuupalju peab iga perekonna kohta olema pinda ruutsüldades, ja kuidas siis toimetada, kui keegi korteri tühjaks jätab. See viimane on ka praegu maksma jäetud. Aga § 5. punkt 2. on ära jäetud, kus räägitakse, et kui korterisuurus temas elava perekonna suurusele lausa ei vasta, kusjuures korteriovaniku elukutselisele vastavad ruumid arvesse tulevad võtta. See punkt 2. ei ole tegelikke tagajärgi andnud sellepärast, et on raske kontroleerida vastavat suurust, ja pealegi, mis tähendab — lausa ei vasta? Nii et see punkt 2. on oma elu ära iganenud ja sellepärast tuleks ta välja jätta.

Siis edasi — §§ 6 ja 7 käsitavad neidsamu põhimõtteid. § 6 käsitab korteri normaalsuurust, korteri põrandapinda, korteri alaani, jne. Seda ei ole aga siiaani ükski alevivolikogu teinud, et ta üksikutele perekondadele nende eluruumid ära oleks määranud. Siis veel § 7 käsitab rekvireerimise küsimust, kuidas õigus on edasi kaevata. Ühe sõnaga nende paragrahvide kaotamise vastu üüriseaduse komisjonis, kui ma ei eksi, ei vaieldud, vaid nendega oli komisjoni rõhuv enamuse nõus.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on sissejuhatus esimese osaga vastu võetud.

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

II.

§§ 1., 2., 10. ja 18 muudetakse ja pannakse maksma järgmiselt.

§ 1. Üüriseaduse alla kuuluvad Tallinna ja Tartu linnades korterid, mille põrandapind ühes köögi, sisemise eeskoja ja muude korteris olevate ruumidega ei ole suurem kui 12 ruutsülda.

A. Schulbach (töer): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Seaduseelnõu sissejuhatavas osas on pahandav eksitus juhtunud: räägitakse, et muudetakse ja pannakse uuel kujul maksma §§ 1., 2., 10. ja 18. Kuid seadust

läbi lehitsedes ei leidu uuest § 18-dast jälgegi. Lugu oli selles, et komisjon võttis teisel lugemisel § 18. teatud muudatuse vastu, kuid III lugemisel leiti, et selle muudatuse vastuvõtmine ei ole tarvilik ja lükkas ta tagasi. Eksikombel on aga paragrahvi number seaduse sissejuhatavasse ossa jäänud ja see tuleks kustutada.

Teiselt poolt jäi komisjonil üks kaunis tähtis asjaolu kahe silma vahele. Nimelt pandi komisjoni poolt põhimõtte üüriseaduse kohta maksma, et suurte korterite pealt üüriseadus kaob, kuna väikeste korterite peale Tallinnas ja Tartus üüriseadus jääb maksma. On sellega kindel piir tõmmatud väikeste ja suurte korterite vahel. Kui komisjoni seisukoht vastu võtta, siis on tähtis, et status quo maksma jääks ja väiksemaid kortereid ei hakataks kokku liitma. Kuid vaadates seaduseelnõu ei leidu temas paragrahvi, mis takistaks korterite kokkulaskmist. On tarvilik siin vastav muudatus ette võtta. § 3. näeb ette, et keelatud on linna või alevivalitsuse loata elumaju maha lõhkuda ja elukortereid muuks otstarbeks ümber ehitada või tarvitada. See paragrahv tuleks täiendada selles mõttes, et üles võetakse elukorterite kokkulaskmise keeld.

Et aga seda võimalik oleks vastu võtta, on tarvis sissejuhatavas osas § 3-dat nimetada. Sellepärast teen ettepaneku üüriseaduse muutmise ja osalise kaotamise seaduse II jao sissejuhatav osa vastu võtta järgmiselt: „§§ 1., 2., 3. ja 10. muudetakse ja pannakse maksma järgmiselt:“.

V. Hasselblatt (sks): Ma luban endale siin täiendus-ettepaneku teha, ja nimelt võtta § 1. juurde märkus: „Üürivahekord Tallinna ja Tartu linnades olevate korterite suhtes, mille põrandapind ühes köögi, sise-mise eeskoja ja muude korteris olevate ruumidega on suurem kui 12 ruutsülda, lahendatakse 1. juulist 1927. aastast alates üldiste tsiviilõiguslike ja tsiviilprotsessiliste normide järgi, selle erandiga, et majaomanikul kahe aasta kestel, arvates käesoleva seaduse maksma hakkamise päevast, pole õigust üürihinnas mittekokkuleppimise korral üürnikule korterit üles öelda, kui viimane on nõus üürimaksu tasuma 130-kordses rahuaegses suuruses.“

Oma ettepanekut põhjendan ma järgmiselt: Esiteks, see summa, 130, on ette nähtud väiksemate korterite suhtes, kus remont on tehtud majaomaniku kulul; teiseks arvatakse, et see olla ajakohane üür. Muus osas jääks küsimuste lahendamine tsiviilõiguslike normide järgi. Seega oleks erand tehtud nende kehvemate üürnikkude kaitseks, keda välja tõrjutakse omast korterist ja kellel kuhugi ei ole minna.

P. Baranin (vn): С отменой квартирного закона, даже и частично, оказываются в тяжелом положении учебные заведения, помещающиеся в домах частных владельцев. При рассмотрении законопроекта в комиссии к сожалению на это обстоятельство не обращено внимания просто потому, что никто об этом не заикнулся. А между тем положение учебных заведений, находящихся в частных домах, с отменой квартирного закона оказывается катастрофическим. Им грозит выселение на улицу или закрытие. Чтобы не быть голословным, я укажу вам на следующий факт. В Ревеле городская русская гимназия помещается в частном доме по Нарвской улице. В этом же доме помещается и частная гимназия общества Русская Школа в Эстии. Занятия происходят в 2 смены. Всего учеников в 2-х гимназиях 585 человек.

И вот, как только прошел слух, что квартирный закон будет частично отменен, т.е. большие квартиры будут свободны от квартирного закона, так сразу же, не дождавшись окончательного решения в Парламенте, домовладелец отказал в дальнейшей аренде гимназии. Теперь этого сердобольного домовладельца можно благодарить, что он заставил нас опомниться и внести соответствующую поправку в закон.

Только благодаря его поспешности мы видим теперь, в каком положении могут оказаться учебные заведения, если будет отменен квартирный закон. Многим грозит полнейший разгром. Поэтому, обращая ваше внимание, господа депутаты, на этот факт, я предлагаю следующее: все здания, занятые учебными заведениями, оставить впредь под охраной квартирного закона. Я думаю, вы поймете, что нельзя выбрасывать сотнями учеников на улицу, лишая их возможности продолжать образование. Нельзя закрывать школы. Я знаю, господа, что в таком положении окажется не одна русская гимназия, а и другие. До этого мы не должны допустить. Учебные заведения должны остаться под охраной квартирного закона. Поэтому я вношу предложение, которое в желательном смысле изменяет первый параграф обсуждаемого проекта.

Teen ettepaneku, § 1. võtta järgmiselt: „Üüriseaduse alla kuuluvad Tallinna ja Tartu linnades: 1) korterid, mille põrandapind ühes köögi sise-mise eeskoja ja muude korteris olevate ruumidega ei ole suurem kui 12 ruutsülda,

2) ruumid, mis üüritud koolide alla nende suurusse peale vaatamata.“

A. Jõeäär (stp): Lugupeetud rahva-saadikud! Mina olen arvamusel, et üüriseaduse § 1. üldse muutmist ei vaja ja peaks selle tõttu hääletamisel komisjoni poolt esitatud parandus § I kohta tagasi lükatama, missugusel korral seaduse praegune redaktsioon maksma jääks. Kui aga see ettepanek ei peaks poolehoidu leidma, siis tahaksin ma juhtida tähelepanu sellele asjaolule, et komisjoni poolt § 1-se juures väiksemate korterite määramise aluseks võetud põrandapinna suurus õiglane alus ei ole, kui tahetakse odavaid kortereid üüriseaduse kaitse alla jätta, sest põrandapind üksi ei määra ära korteri kallidust või odavust. Osalt võib põrandapinna suurus seda määrata, aga võrdlemisi puudulikult. Igal korteril on peale kahe mõõdu veel kolmas. Kubatuur oleks õiglasem mõõdupuu, kuid ka mitte täiesti õiglane. Korteri võib asuda keldris või pööningul, ta võib olla 12-ruutsüüalalise põrandapinnaga, kuid samasugune korter, mis asub esimesel või teisel korral, sama põrandapinna suurusega, on rohkem väärt, ja selle tõttu oleks minu arvates õiglasem, kui tahetakse odavamad korterid üüriseaduse kaitse alla jätta, selleks aluseks nende eest 1914. a. maksetud üür võtta. Teen ettepaneku, § 1. järgmiselt vastu võtta: „ § 1. Üüriseaduse alla kuuluvad korterid, mille eest 19. juulil 1914. aastal üüri makseti: Tallinnas ja Tartus mitte üle 20 Vene rubla kuus, Pärnus, Narvas, Viljandis, Petseris ja Võrus mitte üle 12 Vene rubla kuus.“ (Aruandja J. Hoi-berg: Petseris polnudki niisugust korterit.) Viimase osa kohta teen ettepaneku korra kohta, lahus hääletada see osa, mis käib Pärnu, Viljandi, Võru, Narva ja Petseri kohta. Minu arvates oleks tarvilik ja õiglane see ettepanek vastu võtta, kui Riigikogu jagab sama põhimõtet, mis üüriseaduse komisjonil § 1. kohta tehtud ettepaneku aluseks olnud. Minu ettepanek läheb lahku üüriseaduse komisjoni ettepanekust ka veel selles osas, et on ette nähtud üüriikkude kaitse ka Narva, Pärnu, Viljandi, Petseri ja Võru väiksemates korterites, sest nende andmete põhjal, mis komisjonile esitatud, on neis linnades korterikitsikus veel olemas. Selle tõttu tuleks minu parandus ka selles osas vastu võtta.

J. Sepp (mo): Väga austatud Riigikogu liikmed! Üüriseaduse kaitsjad toovad ette peajasjalikult seda, et üüriseadust ei võivat ära kaotada, sest kõigepealt olla korteritest suur puudus, ja teiseks, siis võida üürid liiga kõrgele tõusta selle tagajärjel ja paljud inimesed uulitsale tõstetud saada.

Komisjon on üüriseaduse küsimust arutanud ja teatud seisukohtade juurde jõudnud. Komisjonis leiti, et Tallinnas ja Tartus tuleksid vähemad korterid määramata aja peale üüriseaduse alla jätta.

Pea aga tähendama, et Tartus mingisugust teravat korteripuuduse põhjust ei ole. (M. Martna, stp: See on ometi kuulmata põhjus.) Kui silmas peame elanikkude arvu, siis on Tartus elanikkude arv viimaste aastate jooksul täiesti ühetaoline, aga kortereid ja elumaju on palju juurde ehitatud. Kortereid saab Tartus kaunis vabalt. Nii näiteks seisavad Tartus remonteeritud korterid kuude kaupa tühjad ja soovijaid pole. (M. Martna, stp: Õelge lausa välja, mitu korterit on sajast vabad.) Need andmed olid üüriseaduse komisjonis arutamisel. Pea tähendama aga, et sellel samal uulitsal, kus mina isiklikult elan, on väga head remonteeritud korterid juba paar kuud ära anda, soovijaid aga ei ole. (M. Martna, stp: Ja sellest järeldate Teie, et korteripuudust ei ole, kui üks või kaks korterit vaba on.) Mitte üks või kaks, vaid ma räägin, palju neid näiteks ühel uulitsal on. (L. Johanson, stp: See uulits on nii pikk, kui siin Riigikogu saal.) Seda enam, härra Johanson, Teie rahustuseks, kui see uulits ainult nii pikk on, kus 2 korterit tühja on. (L. Johanson, stp: Aga seal on kõik suured korterid.) Tartus saate vabalt kaunis ruumika toa paremas linnajaos umbes 1000 marga eest kuus. (A. Anderkopp, töer: Mis need korterid maksavad, mis vabad on?) Tiigi uulitsa alguses linna keskel 4-toaline korter ühes köögi ja kõrvalruumidega pakutakse 5.000 marga eest. Selle korteri eest on makstud omalajal 6.000 marka, aga nüüd ei anta niipalju, ja üürikkude ei leidu siiski. (A. Schulbach, töer: Aga kas ühe- ja 2-toalisi ka vabu on?) Ka neid on. (M. Martna, stp: Härra Sepp, õelge kuupalju on 2-toalisi kortereid Tartus?) Mina ei ole kokku võtnud. Need andmed on antud statistika büroosse, mille järgi võib kindlaks teha, kuupalju vabu kortereid ja tube on. (M. Martna, stp: Kuupalju kortereid oli rahvalugemise ajal Tartus?) Rahvalugemise järgi oli Tartus 15.560 korterit. (M. Martna, stp: Väga õige, aga elanikke?) Need andmed on, härra Martna, Teil väga hästi teada. (Vahehüüte paremalt poolt: Eksamineerige aga edasi?) Rahvalugemise andmed on Teil väga hästi teada: Tartus oli rahvalugemise andmete järgi 50.000 elanikku, kuid statistika büroo andmete järgi 18. detsembril 1922. aastal 55.000 elanikku, ja praegu on elanikke

60.263, see oli märtsikuu lõpul, kuna 1926. aasta juulikuu lõpul oli 54.743. (Vahehüte pahemalt poolt: 5.000 studentu puudub!) Talvel on ümmarguselt 60.000 elaniku. Nõnda et Tartu kohta ma leian, et seal mingisugust erilist korteripuudust ei ole. Samuti ei ole ka kartust, et korterid võiksid liiga kalliks minna üüriseaduse ärakaotamise puhul, ja et inimesed võiksid uulitsale tõstetud saada, seda kartust ei ole. (M. Martna, stp: Mis tähendab — liiga kalliks?) Arvan, et Tartus ka väiksemate korterite kohta võiks üüriseaduse ära kaotada ja sellepärast teen ettepaneku: § 1. esimeses reas välja jätta sõnad „ja Tartu“ ja sõna „linna-des“ asemele võtta „linnas“.

Mis puutub ettepanekusse, mis tehtud härra Hasselblatt'i poolt, siis arvan, et see ettepanek vastuvõetav ei ole sellepärast, et härra Hasselblatt... (A. Anderkopp, tõer: Isegi see!) härra Hasselblatt tahab, et suurematel korteritel teatud kitsendused alles jääksid veel kahe aasta jooksul.

Samuti pean vastu vaidlema härra Baranin'i ettepanekule. Härra Baranin tahab jällegi koolimajad jätta üüriseaduse alla pikemaks ajaks. Arvan, et niisugust seisukohta Riigikogu ei võiks vastu võtta. Meie oleme sarnasesse seisukorda sattunud, et praegu öeldakse: üüriseadus on olemas, aga isegi riigiasutused, välja üürides kortereid, ei pea üüriseadusest kinni, vaid võtavad palju kõrgemat üüri, kui üüriseadus seda nõuab. (M. Adamson, stp: Kuna meie kinni oleme pidanud üüriseadust?) Ei, ma räägin et isegi riigiasutused ei pea sellest seadusest kinni. Noh, kui kaugele meie lõppude-lõpuks läheme, meie loome seadused, aga neist seadustest meie kinni ei pea, teeme seadustest kõiksugu väljavõtteid, üks või teine kiht loobub seaduse täitmisest ning isegi riigiasutused ei taha seadusest kinni pidada. Ma arvan, et tulevad ühtlased seisukohad luua, ja need seisukohad tulevad ka vastu võtta, ja neist kinni pidada, et seadus lugupidamist ja austamist leiaks.

Edasi oli härra Jõeääre poolt tehtud ettepanek, üüriseaduse alla jätta korterid vähemates linnades, kus makseti 19. juulil 1914. a. 20 rbl. kuus. (A. Jõeäär, stp: 12 rubla!) Võib ju olla, et see põrandapinna asi iseenesest raskusi sünnitab, ja ma usun, et see tõesti raske on, aga ega see rahaline üürinorm ka siin midagi paremaks ei tee. Teiseks pean tähendama, et need 12-rublalised korterid väiksemates linnades on võrdlemisi suured korterid. Nii ei ole härra Jõeääre ettepanek vastuvõetav.

Üldises osas tegi ettepaneku härra Schulbach. Ma ei tea, kas see ettepanek just tarvilik on? Minu arvates iseäralikku vajadust selle ettepaneku järele ei ole, sest kui linnavalitsus praegu annab ümberehitamiseks luba, loomulikult võetakse siis ka kõik asjaolud arvesse. Ma pean tähendama, et ma just iseäralikult selle vastu ei vaidle, aga erilist tarvidust seal ka ei ole. Niikuiini peetakse linnavalitsuse poolt loaandmine tarbekorral kinni.... (A. Anderkopp, tõer: Mille põhjal ta kinni peab, ta ei saa pidada!) Saab küll — ta ei anna lihtsalt luba.

J. Mürk (mo): Juba üüriseaduse komisjonis juhtisin tähelepanu sellele, et sel puhul, kui seadus, mis praegu arutamisel, nõnda vastu võetakse, nagu see esitatud, nimelt, et suuremate korterite pealt Tallinnas ja Tartus üüriseadus ära võetakse, väiksemate peale aga alles jääb, siis raskusi võib tekkida. Nüüd kuulsime siin, et ka härra Hasselblatt seda tõendas, ja on ka väljaspoolt kuulda arvamist, et sel puhul väiksemate korterite juures üüriseadus eriti raskust sünnitaks. Nimelt on teada, et suuremaid kortereid praegu peavad inimesed, kes ise kõike korterit ei tarvita. Ta üürib peaaegu terve korteri välja ja jätab omale köögi või paremal juhusel ühe toa. Arusaadav, et sel puhul, kui suuremate korterite pealt üüriseadus ära kaotatakse, ajajooksul suuremate korterite pidajad korteritest peavad lahkuma ja omale jõukohase korteri otsima. Sel puhul tekib niisugune seisukord, et väiksemad korterid on kõik üüriseaduse all, seega võrdlemisi odavad, ja sealt inimesed välja ei lähe. Tõuseb küsimus, kuhu need inimesed, kes suurtest korteritest välja kolivad, ajajooksul paigutada. Kui aga üüriseadus korraga kaotatakse suuremate kui ka väiksemate korterite pealt, ei tuleks niisuguseid väärnähtusi esile. Ka see on harilik, et just väiksematest majadest, kus korterid üüriseaduse alla jäävad, küllaldast sissetulekut majast ei saada, et neid parandada saadakse ja just nende väikeste majade peale kavatsetakse üüriseadus määramata aja peale maksma jätta. Ja kui nüüd majaomanikud küsimuse üles seavad, mis täiesti õigustatud, et millal siis üldse üüriseadus vähemate korterite pealt ära kaotatakse, siis seda käesolev seaduseelnõu ette ei näe, ega vastust ei anna. Siin seadust muuta selles mõttes oleks täiesti loomulik, sest kui seaduses on ette nähtud aeg, milleks üüriseadus ära kaotatakse suuremate korterite pealt, siis peaks seaduses ka öeldud olema, millal ta väikeste korterite pealt ära kaotatakse. Sest praegu ei ole kellelgi võimalust öelda, millal vahekord väikeste korterite mõttes lahendatakse ja kuidas seda

lahendama hakata. Kui on aga seaduses ette nähtud kindel aeg, siis laheneb vahekord kiiremalt, on üürnikul teada, millal üüriseaduse tähtaeg lõpeb, samuti ka üürileandjal, siis sellekohased korraldused ühel kui teisel pool mingisuguseid teravaid vahekordi ei sünnita. Selles mõttes teen ettepaneku: § 1. esimeses reas sõna „kuuluvad“ järele võtta sõnad „kuni 1. juulini 1928. a.“ See tähendab, et 1. juulist 1927. a. kaoks üüriseadus suuremate korterite pealt, järgmisel aastal, see on 1. juulist 1928. a., väikeste korterite pealt. Võimalus selleks, et üüriseadus väikeste korterite pealt aasta pärast ära kaoks, on igatahes olemas, sest uusi maju on juba juurde ehitatud ja on loota, et neid aasta jooksul veel suuremal arvul juurde tuleb. (J. Voiman, stp: Kus ehitatakse?) Noh, Teie liigute nähtavasti Tallinnas vähe ringi. Oskari tänaval näiteks on mitu maja juurde ehitatud. Läänud aasta jooksul on üle 350 korteri juurde tulnud ja järgmise aasta jooksul tuleb sama palju, kui mitte rohkengi. Uusi plaane kinnitatakse üsna rohkesti ja võetakse vanade majade juures ümberehitusi ette. Nii et mingisugust kartust selleks ei või olla, et kortereid juurde ei ehitata.

A. Tammann (töer): Väga lugupeetud Riigikogu liikmed! Rkl. Sepp pani siinkohal ette, üüriseadus maksusetaks tunnistada ka Tartu linna kohta, ja tõi mitmesugused andmed ette, nagu oleksid Tartus asjad sedavõrt hiilgavad, et seal üüriseaduse järele tarvidust ei ole. Neist andmetest, mis ta ette toonud, on selgesti näha, et korteripuudus Tartus ei ole lahenenud, vaid kibedamaks läinud. Andmed korterite kui ka elanikkude arvu kohta näitavad, et olukord on halvemaks muutunud: kuigi seal tuhat tuba on juurde tulnud, siis on selle vastu elanikkude arv palju kasvanud.

Mis puutub Tartu seisukorras üldiselt, siis on seal elanikkude arv ennesõjaaegsega võrreldes endine, aga ruumidest on elukorterite alt palju ära jäänud. Määratu palju on uusi kauplusi ja ärisid, mis ruumid oma alla võtavad... (J. Sepp, mo: Tühje kauplusi on seal palju.) Tühjaks hakkavad nad alles nüüd jääma, aga millal seisukord selleni jõuab, et neid uuesti elukorteritena võidakse tarvitada! Mina igatahes vaidlen täielikult selle vastu, et Tartu linnas tahetakse üüriseadus ära jätta. Kui siin tähendatakse, et suuremaid kortereid tühje on, siis ei muuda see asja, sest suuremad korterid vabastatakse üüriseaduse alt juba komisjoni eelnõu järgi; et aga ka seda veel kitsendama hakata, see oleks juba liiga kaugele minemine.

Täiesti imelik paistab üks asjaolu: põllumeeste rühma liikmed vaidlevad üüriseadusele

vastu. Loomulik oleks, kui see vastupidiselt sünnib. Kui meie linnades, mis niikuinii väikesed ja ostujõuetud, korteriüüri koormat linnaelanikkudele veel suurendame, nagu siin teha tahetakse, siis saavad põllumehed seda kõigepealt tunda, sest et nende saaduste müügiturg selle võrra ostujõuetumaks jääb.

Koguni palju loomulikum oleks, kui põllumeeste ja asunikude rühm toetaks...(Paremalt poolt: Peaks põldu harima.) Täna väga, aga kuhu teie põllusaadused panete, kui teil ostuvõimelist turgu pole? (Aruandja J. Holberg: Palju see linn ostab?)

Rkl. Sepp tähendas, et ei ole karta, et korterid liiga kalliks läheksid. Ma pean ütleva, et kalliduse küsimus mitte üksi ei ole tähtis üüriseaduse allesjätmiseks, vaid veel enam see, et siis üürnik tõugatakse uulitsale ja temal kuskile minna ei ole. Praegu on vahekorrad veel teravad. Sellepärast on meil niisugust seadust, mis uulitsaleajamist kitsendaks, tarvis. Kui meeled ja vahekorrad rahulikumaks muutuvad, siis võime uuesti kaaluda, kas selle seaduse võib kaotada või mitte. Esialgu ei tuleks nii suures linnas, nagu seda Tartu on, seadust veel ära kaotada.

M. Martna (stp): Ma pean otse imestama selle julguse üle, missugusega majaanikkude kasude eest võitlejad välja astuvad, nii näiteks härra Sepp. Härra Sepp julgeb kinnitada, et Tartus korteripuudust ei ole. (J. Sepp, mo: Ei tundu.) Teil on korter, tähendab Teile ei tundu. (J. Sepp, mo: Seal on kortereid küllalt saada. Teie, härra Martna, võite ka saada — tulge Tartu, saate ka korteri.) Olge head, tehke andmetega vahekorrad selgeks. 1922. a. rahvalugemise aegu oli Tartus umbes 15.500 korterit ja 60.000 elanikku. Palju on kortereid juurde ehitatud? Teie ütlesite umbes 300! (Vahelhüüe paremalt poolt.) Kuid kui palju on korterit vajavaid üksusi? Neid on nimelt üle 20.000! Härra Sepp, Teie peaksite eriti Tartu kohta meeles pidama, missugune elamisvahekord, elamistihedus ja korterinõudmised seal on, see on linnas, kus umbes 5.000 üliõpilast elab. On kindel, et need üliõpilased igauks enesele vähemalt ühe toa omaette vajavad. Tähendab, nendest 15.500 korterist ühetoalisi või väikseid kortereid oli 12.410... (J. Sepp, mo: Ega praegu üliõpilased kõik Tartus ei ela — paljud on siin teenistuses.) Noh, ütleme siis, nendest 5.000 elab 4.000 Tartus. (J. Sepp, mo: Vähem.) Ah veelgi vähem? No kuipalju neid Teie arvates seal elab? Kas on 1000!? Ma ei saa aru, kuidas inimesed võivad ülikoo-

lis õppida, kui nad seal ei ela? Siis aga tuleb veel juurde, et Tartu on ka teiste koolide linn. Teie, härra Sepp, ei ole tundnud, mis see tähendab, kui korteriolud kitsad on? (J. Sepp, mo: Parem muidugi, kui laiemad ruumid on käes.) Ah seda Teie juba ometi ütlete! Noh vaadake, meie ikkagi edeneme! Kui juba endine minister seda ütleb, et laiemad ruumid paremad on, siis võib olla ütleb seda ehk ka härra Riigivanem? (Riigivanem J. Teemant: Teie ikka nägite, et ma siin olen!) Jah, ma nägin. Aga ma mäletan ka seda aega, kui praegune härra Riigivanem üüriseaduse komisjonis töötas ja kuidas ta seal niisama vaprastigi nagu härra Sepp majaanikkude huviseid kaitses!

Kui härrad Riigikogu liikmed vast ehk meie uue töö-hoolekandeministri esinemist mäletavad, siis jäi minule meelde, et härra Masing'it rohkem huvitasid lagunenu ja tõrvmata katused, kui inimesed, kes nende all elavad! Mina pidin igatahes imestama, et tegelik arst, kes aastakümneid Tallinnas elab ja siinsete viletsate korterioludega tuttav peaks olema, peajaslikult kõneles katkistest katusetest ja lagedest, aga mitte sellest viletsusest, mis neis tubades leidub. Mina igatahes lootsin, et uus härra minister, kui tegelik arst, mingisuguseid uusi korraldusi kavatses korteriolude parandamiseks ja korterite järelevalve suunas. Aga midagi sellesarnast meie ei kuulnud, vaid kuulsime sedasama, mis me täna oleme kuulnud härrade Sepa ja Mürgi kõnedest — kaotage aga üüriseadus ära, siis on kõik hea! (Riigivanem J. Teemant: Parem igatahes, kui praegu! Aruandja J. Holberg: Ega suured korterid ka alati head ei ole!) Kui Teie, härra aruandja, niisuguseid tähelepanekuid teinud olete, siis pean Teie tähelepanekute pärast kahetsema. Teie olete siis seda tundma õppinud, mida üks akadeemilise haridusega inimene avalikuse ees väljendada ei võiks.

Tartus elavad praegu 2.700 inimest kümne tuhande hulgast hunnikus koos, — 4—5—7—10 inimest ühes toas, ja seal tuleb siis Tartu majaanikkude esitaja härra Sepp ja ütleb, et Tartus korteripuudust ei ole. (J. Sepp, mo: Teie retsepti järgi ei võiks üüriseadust ülepea kaotada!) Minu retsepti järgi võib kaotada siis, kui vähemalt kolm korterit saja hulgast vabad on. See on minu retsept. (J. Sepp, mo: Muretsege see rahakott ja looge majanduslik alus.) See on üsna ükskõik, kas me rikkad või vaesed oleme, sotsiaalsed ja majanduslikud seadused ei vaata selle peale, kas üks rahvas rikas või vaene, väike või suur on, korterikitsikus rõhub ühtlasi suurte ja väikeste rahvaste

peal, see on paratamata seadus. Kui kortereid vähe on, siis üürihinnad tõusevad. Ja see seadus paneb ennast ka Eestis maksma, oleme meie ka nii vaesed kui tahes. Ja just vaesed majaanikud rõhuvad vaeseid üürnikke isegi rohkem kui jõukad. (Aruandja J. Holberg: Mis kasu sellest suurest korterist on, kui inime seal sees nälgib, kui see külm on, kui ta seda kütta ei jõua.) Härra aruandja, Teie arvate, et siis inimesel on parem, kui ta nälgib niisuguses kohas, kus kümme inimest ühes toas elab? Mina saan Teist nii aru! Mina arvan, et kui inimesel lähedam korter on, ja kui ta siis sealjuures puudust kannatab, siis tal ikkagi vähemalt ühest küljest parem on. Aga Teie arvate, et kui puudus inimest rõhub, siis rõhugu juba nii, et tal veri sõrmeküüntelt alt välja tuleb? Meie peame ometi inimestele võimalusi andma, et nad nende viletsategi korterite hulgast valida saaksid. Aga Teie ei taha seda tunnustada, et teatud arv kortereid vaba peab olema, kui üüriturg normaalseks saama peab! (Aruandja J. Holberg: Aga, härra Martna, iga päev pakutakse kolm-neli kuuetoalist korterit lehes, aga keegi ei jõua neid võtta.) Need lehekuulutused ei ole midagi väärt. Ma näitasin Teile „Postimeest“, kus 15 kuulutust oli punasega ära märgitud. Võtke statistilised andmed, ja näidake, et kolm korterit saja hulgast vabad on, ja siis õelge, et võime üüriseaduse ära kaotada. Niikaua, kui seda pole, oleks Teil viisakam vaikida.

Juhataja R. Penno: Vahepeal on rkl. Baranin muutnud oma ettepanekut ja see kõlab nüüd järgmiselt: „Teen ettepaneku, § 1. lõppu võtta: ja ruumid, mis üüritud koolide alla, nende suuruse peale vaatamata.“

A. Schulbach (töer): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mina võtsin sõna selleks, et vastu vaielda lugupeetud rkl. Mürgi ettepanekule, kes soovib väiksemate korterite pealt ära kaotada üüriseadust alates 1. juulist 1928. aastast, see tähendab, nüüd juba otsekohe ära otsustada, et ühe aasta pärast üüriseadus ka vähemate korterite pealt kaob. Mina tuletasin juba esimesel lugemisel meelde seda saatuslikku viga, mida härra Mürk juba eelmise Riigikogu ajal mitu korda kordas, kui üüriseadus arutamisel oli. Siis tahtis härra Mürk üüriseadust korruga igalpool ära kaotada, ainult kuuekuulise vaheaja määrates, nüüd on ta natukene leplikumaks muutunud, määrates üheaastase vaheaja. Minu arvates ei ole härra Mürki ettepanekut võimalik vastu võtta juba sellepärast, et üüriseaduse komis-

jeni kaugelt suurem enamused tunnistab, et praegusel silmapilgul vahekorrad on niisugused, et üüriseadust täiel määral ei saa ära kaotada, sest muidu tuleksid Tallinnas ja Tartus hulgalised korteritest väljatõstmised, tuleksid hulgalised perekondade uulitsale viskamised, ja seda meie lubada ei või. Aga nüüd võiksime küsimuse asetada: Kui see üüriseaduse komisjoni enamuse arvamine oli, et üüriseadust praegu täies ulatuses ära kaotada ei saa, mis pärast arvab härra Mürk, et see ühe aasta pärast võimalik on? Härra Mürk tunnistab õigeaks, et vahekorrad praegu eeskujulikud pole. Aga kust võtab härra Mürk selle prohveti ande, et ta öelda võib, et ühe aasta pärast vahekorrad muutunud on niivõrt, et üüriseadust enam sugugi tarvis ei ole. Ma arvan, et prohveti annet ei ole meie inimestel nüüdsel ajal mitte. Kui meil aga tõepoolest peaks selguma, et 1 aasta pärast vahekord paranenud on... (Vahelhüüe J. Mürgi, mo poolt.) Härra Mürk, kui Teie, võib olla tuleval aastal selle ettepanekuga tuleksite, ja kui siis selgub, et vahekorrad paremaks on muutunud ja kui teiselt poolt suurte korterite üüriseaduse alt väljajätmine raskusi ei sünnita, siis võib olla, et tuleval aastal terve Riigikogu üksmeelselt Teie ettepaneku vastu võtab. Praegu on aga selle ettepaneku tegemine varane. See olukord, mis praegu maksab, ütleb, et ei ole veel võimalust üüriseadust täiel määral ära kaotada.

M. Martna (stp): Ma pean niipalju juurde lisama, et minu teadmise järgi, niikaua, kui Tallinna korterilugemise materjal läbi töötamata on, praegune arv ei ole lõplik, — möödunud aasta korterilugemise aegu on leitud 6.018 leibkonda, kes kuskil toanurgas, teiste kõrval elasid; peab oletama, et neist vähemalt suurem osa omaette korterit vajab. Ja kui härra Mürk siin ütleb, et kuni tuleva aastani see arv kortereid juurde chitatakse, siis peaks härra Mürk näitama, kuidas ta seda põhjendab. (Riigivanem J. Teemant: Härra Martna, Teie peaksite ka juurde hakkama ehutama, Teil on võimalik seda teha!) Härra Riigivanem avaldab, olgugi läbi lilled oma majaomanikkudest sõprade seisukohta. (Vahelhüüe paremalt poolt.) Ma olen siis niisugune majaomanik, kes majaomanikkude huviseid nii ei kaitse, kui Teie seda teete, härra Riigivanem. Ja kui Teie enne veel valget varblast näinud ei ole, siis vaadake siin ühte. (Vahelhüüe paremalt poolt: Teie majad ei ole üüriseaduse all!)

J. Klesment (stp): Komisjonis otsustati üüriseadus maksma jätta vähemate korterite kohta ainult kahes linnas, Tallinnas ja

Tartus. Kui meie aga vaatame teisi linnu Eestis, siis näeme, et seal korteriolud paremad ei ole, kui neis kahes suuremas linnas. Üüriseadus on maksma pandud põhjenedes kahele asjaolule: üüriseadus peab maksma seal, kus valitseb korteritepuudus. Kuid veel tähtsam on, et inimesed ei suuda niipalju üüri maksta, kuipalju majaomanikud neile peale paneksid, kui üür vaba oleks. Meil ei ole üheski linnas niipalju vabu kortereid olemas, et vabapakumine võiks olla, ja et sarnasel korral, kui üks majaomanik üürid kõrgele kruvib, võiksid üürnikud teisale kolida. Samuti ei ole meie majanduslik seisukord sellest ajast põrmugi paranenud, kui üüriseadus maksma pandi. Meie teame, et suuremas osas linnades, nagu Narvas, Võrus, Pärnus jne. kuulub suurem osa elanikest tööliklassi. Näiteks Narvas on üle 50% elanikest tööliselised, meie teame aga ka, et nende palgad äärmiselt väiksed on. Kui neile palka juurde ei panda — milleks ju mingid eeldusi ei ole — aga korterite üüri tõstetakse, siis on tagajärg see, et inimesed peavad mitme perekonna kaupa kolima ühte korterisse. Muidu ei suuda nad üüri maksta.

Teiseks on võtnud üüriseaduse komisjon aluseks 12-ruutsüallalise põrandapinna, millest vähemad korterid kahes suuremas linnas üüriseaduse alla jäävad. Komisjonis vaieldi sellele vastu. Tallinna linnavalitsus esitas ettepaneku, võtta piiriks 25 ruutsülda. Ka mulle näib, et 12 ruutsülda vähe on. Kaheteistkümmene kuni kahekümneruutsüallised korterid on keskmised korterid, kus elavad riigiametnikud ja teised väikse palga saajad inimesed, kes sellega üüriseaduse alt välja langevad. Sellepärast arvan, et normi peaks suurendama ja võiks normiks võtta 20 ruutsülda. Neil põhjustel teen ettepaneku, § 1. vastu võtta järgmiselt: „Üüriseaduse alla kuuluvad Tallinnas, Tartus, Narvas, Pärnus, Võrus, Viljandis ja Petseris kõik elukorterid, mille põrandapind ühes köögi, sisemise eeskoja ja muude korteris olevate ruumidega ei ole suurem kui 20 ruutsülda.“ Nende linnade kohta on ka vastavad linnavalitsused nõudnud, et üüriseadus maksma jääks. (J. Sepp, mo: Pärnus ja Narvas on palju vähem elanikke, kui enne sõda.) Pärnus ja Narvas on vähem elanikke, aga seal on korterid ära lõhutud. Narvas on üldse raske korterit saada. Hulk maju on ära lõhutud ja neis ei saa ometi inimesed elada. Narvas ei ole üldse võimalust korterit leida, ei suurt ega väikest. Majad on sõja tõttu ära lõhutud, neid ei parandata, ja mõnel majal ei ole isegi omanikku olemas. (J. Sepp, mo: Kui kitsendused ära kaotada, siis parandatakse.) Ei hakata ka siis parandama, kui kitsendused ära kaotatakse.

Teistes väiksemates linnades — Haapsalus, Kuressaares jne. võiks üüriseaduse kaotada, selle vastu meie ei ole olnud, et seda seadust järk-järgult kaotatakse. Kui aga ennem nimeetatud keskmistes linnades üüriseadus kaoks järsku, siis mulle näib, et see raskeid tagajärgi esile kutsub, nagu massilisi väljatõstmisi, mis kuidagi soovitavad ei tohiks olla.

Juhataja R. Penno: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja J. Holberg: Kõigepealt, mis puutub kõigeesimesesse ettepanekusse, nimelt ettepanekusse, mille tegi rkl Schulbach § 3. suhtes, siis ei hakka ma sisuliselt selle vastu vaidlema. Rkl. Schulbach paneb ette, juurde lisada § 3. selle korterite kokkulaskmise, siis pean ma selle kohta tähendama, et praegumakse § 3. keelab seda kokkulaskmist, et ilma linna- või alevivalitsuse loata on keelatud elumaja maha lõhkuda ja elukortereid muuks otstarbeks ümber ehitada või tarvitada. Komisjonis see kaalumisel ei olnud ja sellepärast ei saa ma komisjoni nimel rkl. Schulbach'i ettepanekuga ühineda.

Mis puutub rkl. Hasselblatt'i ettepanekusse, siis pean selle vastu vaidlema. Kui rkl. Hasselblatt'i ettepanek vastu võetakse, siis oleks üüriseaduse ärakaotamine null, sellega kaotaks seadus oma mõtte. Pannakse maksma 130-kordne üür ja see maksaks 2 aastat, teiste sõnadega, kaks aastat jääb veel üüriseadus maksma ja ainult suuremates korterites tõstetakse üüri.

Mis puutub rkl. Baranin'i ettepanekusse, siis paistab mulle, et Vene koolid on nähtavasti oma koolimaja omanikkudega konflikti sattunud. Ei saa ju Riigikogu üksikute konkreetsete juhtumiste jaoks seadust välja anda ja kui meie seda teeksimise, siis satuksime meie sellega liibedale teele. Kui meie hakkaksime iga üksikut juhtumist seadusega lahendama, siis ei oleks meie seadused mitte põhimõttelikud eeskirjad elunähtuste normeerimiseks, vaid oleksid konkreetsete juhtumiste lahendamiseks. Igatahes sain ma rkl. Baranin'i ettepaneku motiividest niiviisi aru, ja neil põhjustel ongi see ettepanek tehtud. Ka komisjonis ei rääkinud rkl. Baranin sellest, alles pärast on see üles kerkinud. Rkl. Baranin'i ettepanekuga ma ühineda ei saa.

Mis puutub rkl. Jõeääre ettepanekusse Vene rublade arvesse võtmise asjus, siis pean ütlema, et see raske tunnusmärk on, ja raske on kindlaks teha, missugune korter maksis 20 rubla, missugune 25 jne. See ei ole mingisugune täpne tunnusmärk, et keegi maksis 20 rubla. Kuid 1914. aastal oli 20 Vene rubla-

line korter võrdlemisi suur korter. Selle ettepaneku poolt ei saa olla.

Siin on veel teisi ettepanekuid, mis on tehtud rkl. Sepa poolt. Härra Sepp leidis muuseas, et Tartus ei ole tarvis jätta üüriseadust maksma väiksemate korterite peale, muidugi komisjonis toodi niisuguseid väiteid, mis vaevalt usutavad on, et võib olla avaneb Tallinnas võimalus ennem kui ühe aasta pärast üüriseadust kaotada. Samuti ei saa olla rkl. Klesment'i ettepaneku poolt, tõsta ruutsüldade arvu 12 pealt 20 peale.

Juhataja R. Penno: Avaldan ettepanekud. 1) Rkl. Schulbach'i ettepanek: „Teen ettepaneku, üüriseaduse muutmise ja osalise kaotamise seaduse II jao sissejuhatav osa vastu võtta järgmiselt: §§ 1., 2., 3. ja 10. muudetakse ja pannakse maksma järgmiselt.“ Siis on rkl. Schulbach'ilt ettepanek, välja jätta II jao sissejuhatavast osast „18“, millega on ühinenud aruandja.

Teiseks rkl. Hasselblatt'i ettepanek: võtta § 1. juurde märkus. Üürivahekord Tallinna ja Tartu linnades olevate korterite suhtes, mille pörandapind ühes köögi, sisemise eeskoja ja muude korteris olevate ruumidega on suurem, kui 12 ruutsülda, lahendatakse 1. VII 1927. alates üldiste tsiviilõiguslike ja tsiviilprotsessiliste normide järgi, selle erandiga, et majaomanikul kahe aasta kestel, arvates käesoleva seaduse maksamahakkamise päevast, pole õigust üürihinna mittekokkuleppimise korral üürnikule korterit üles öelda, kui viimane on nõus üürimaksu tasuma 130-kordses rahuaegses suuruses.“

Kolmandaks rkl. Baranin'i ettepanek: võtta § 1. lõppu: „ja ruumid, mis üüritud koolide alla, nende suuruse peale vaatamata.“

Neljandaks rkl. Jõeääre ettepanek: „Panen ette § 1 järgmiselt vastu võtta: „§ 1. Üüriseaduse alla kuuluvad korterid, mille eest 19. juulil 1914. aastal üüri makseti: Tallinnas ja Tartus mitte üle 20 Vene rubla kuus, Pärnus, Narvas, Viljandis, Petseris ja Võrus mitte üle 12 Vene rubla kuus.“

Korra kohta on rkl. Jõeäärelt ettepanek, lahus hääletada osa: „Pärnus, Narvas, Viljandis, Petseris ja Võrus mitte üle 12 Vene rubla kuus.“

Viiendaks rkl. Sepa ettepanek: „Teen ettepaneku, § 1. esimeses reas välja jätta sõnad: „ja Tartu“ ja sõna „linnades“ asemele võtta sõna „linnas“.

Kuuendaks rkl. Mürgi ettepanek: „Teen ettepaneku § 1. esimeses reas sõna „kuuluvad“ järele võtta sõnad „kuni 1. juulini 1928. a.“. Lõpuks rkl. Klesment'i ettepanek: „Panen

ette, § 1. redigeerida järgmiselt: Üüriseaduse alla kuuluvad Tallinnas, Tartus, Narvas, Pärnus, Võrus, Viljandis ja Petseris kõik elukorterid, mille põrandapind ühes köögi, sisemise eeskoja ja muude korteris olevate ruumidega ei ole suurem kui 20 ruutsülda.“ Lahkumine on komisjoni ettepanekust, et on juurde võetud „Narvas, Pärnus, Võrus, Viljandis ja Petseris“. Peale selle on komisjoni ettepanekus 12 ruutsülda, kuna rkl. Klesment'i poolt on ette pandud 20 ruutsülda.

Kavatsen hääletada järgmiselt:

Kõigepealt tuleks hääletamisele rkl. Schulbach'i ettepanek sissejuhatava osa kohta. Edasi tuleks hääletamisele rkl. Jõeääre ettepanek, sest selle vastuvõtmisega langeks ära tarvidus teisi ettepanekuid hääletada. Siis paneks hääletamisele järgmised ettepanekud: kõigepealt rkl. Baranin'i ettepaneku — juurde lisada koolimajade kohta käiv parandus. Siis rkl. Sepa ettepanek — välja jätta sõnad „ja Tartu“ ja sõna „linnades“ asemele võtta „linnas“. Siin oleks küll õigem enne hääletada rkl. Klesment'i ettepanekut, kui seda vastu ei võeta, siis tuleks hääletamisele rkl. Sepa ettepanek, selle järele tuleks rkl. Mürgi ettepanek ja kõige viimaks rkl. Hasselblatt'i ettepanek, täiendada § 1. märkusega.

Asun rkl. Schulbach'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Poolt on 36 häält, vastu 30 häält — seega vastu võetud.

Hääletamisele tuleb rkl. Jõeääre ettepaneku lõpposa: „Pärnus, Narvas, Viljandis, Petseris ja Võrus mitte üle 12 Vene rubla kuus“. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Jõeääre ettepaneku I osa — „Üüriseaduse alla kuuluvad korterid, mille eest 19. juulil 1914. a. üüri makseti: Tallinnas ja Tartus mitte üle 20 Vene rubla kuus“. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Baranin'i ettepanek — võtta juurde koolimajade kohta käiv parandus. (Hääletatakse.) Poolt on 35 häält, vastu 33 häält, seega vastu võetud.

Hääletamisele tuleb rkl. Klesment'i ettepanek — võtta 12 ruutsülla asemele 20 ruutsülda. (Hääletatakse.) Poolt on 28 häält, vastu — 32 häält, seega tagasi lükatud. (L. Johanson, stp: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 29 häält, vastu 43 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Sepa ettepanek, välja jätta § 1. esimeses reas „ja Tartu“ ning

„linnades“ asemele võtta „linnas“. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 31 häält, vastu 29. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 33 häält, vastu 37 häält, erapooletuid 2, — seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Mürgi ettepanek, võtta § 1. esimeses reas pärast sõna „kuuluvad“ sõnad „kuni 1. juulini 1928. a.“ (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Hasselblatt'i ettepanek, juurde võtta uus märkus, mille sisu Riigikogu liikmetele teada. (Hüüded: Palume lugeda!) Palutakse ette lugeda „§ 1. märkus: Üürivahekord Tallinna ja Tartu linnades olevate korterite suhtes, mille põrandapind ühes köögi, sisemise eeskoja ja muude korteris olevate ruumidega on suurem kui 12 ruutsülda, lahendatakse 1. VII 1927. alates üldiste tsiviilõiguslikkude ja tsiviilprotsessiliste normide järgi, selle erandiga, et majaomanikul 2 aasta kestel, arvates käesoleva seaduse maksamahakkamise päevast, pole õigust üürihinna mittekokkuleppimise korral üürnikule korterit üles öelda, kui viimane on nõus üürimaksu tasuma 130-kordses rahuaegses suuruses.“ (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 35 häält, vastu 27 häält, seega on ettepanek vastu võetud.

Hääletamisele tuleb II osa sissejuhatus ühes § 1-ga parandatud kujul. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on II osa sissejuhatus ühes § 1. vastu võetud.

Kuulutan veerandtunnilise vaheaja.

Vaheaeg algab kell 19.30 min.

Pärast vaheaga jätkub koosolek kell 19.45 min.

Koosolekut juhatab abiesimees **R. Penno**.

Sekretäri kohal abisekretär **J. Piiskar**.

Juhataja **R. Penno**: Riigikogu jätkab tööd.

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

§ 2. Linnavalitsusel on õigus majaomanikule ehk õiguslikule valdajale, kelle majas üüriseaduse alla kuuluvad eluruumid kõlbmatuks muutunud, tähtaega määrata, mille jooksul need ruumid elamiskõlblikuks tulevad parandada. Seesuguste parandatud eluruumide üüri määramine sünnib kapitaalremondi korral vaba kokkuleppe põhjal üürileandja ja üürilevõtja vahel, kui majaomanik või tema asemik maja meelega rikkunud ei ole.

Niisama määratakse üür vaba kokkuleppe teel üürileandja ja üürilevõtja vahel elamiseks osaliselt või täielikult kõlbmata ruumide suhtes, mis linnavalitsuse nõusolekul elamisruumideks kõlblikuks ümber ehitatakse.

J. Klesment (stp): Käesoleva paragrahviga tahetakse kindlustada seda, et majaomanikud ei saaks kortereid sarnasesse seisukorda jätta, et nad elamiskõlbmatuks osutuvad. Neid juhtumisi tuleb ette õige palju, kus korteritel ühed või teised puudused, mille tõttu neis elamine võimatu. Sellepärast on see paragrahv ümber redigeeritud maksva seaduse § 2-sest, et kohustada majaomanikke tegema peale kapitaalremondi ka väikseid remonte, mis tihti korteris teha tarvis on. Kuid endises seaduses oli paragrahvi juures teine lõige, mis paragrahvile sanktsiooniks oli: kui majaomanik määratud tähtaja jooksul vastavaid parandusi ei tee, siis on linna- või alevivalitsusel õigus maja võõrandada õiglase tasu eest. Kahtlemata oli see sanktsioon õige raskelt ellu viidav, sest et linna- ja alevivalitsustel kerge ei olnud võõrandamist läbi viia, ja tegelikult ei ole sarnast juhtumist ette tulnud, kus linna- või alevivalitsus maja võõrandas, kui majaomanik ei teinud parandusi, mida linna- või alevivalitsus nõudis. Selle redaktsiooni juures aga, nagu ta komisjoni poolt ette panna, ei ole mingisugust sanktsiooni. Siin öeldakse küll, et kui majaomanik ei paranda korterit, siis on linnavalitsusel õigus majaomanikule või õiguslikule valdajale, kelle majas üüriseaduse alla kuuluvad eluruumid kõlbmatuks muutunud, tähtaega määrata, mille jooksul need ruumid elamiskõlblikuks tulevad parandada. Siin määratakse ka ära, kuidas sarnasel korral üürivahekord määratakse, kuid jäetakse lahtiseks, mis sünnib siis, kui majaomanik ei tee tarvilikke parandusi tähtjaks, mida linnavalitsus määrab. Sarnaseks juhtumiseks ei ole mingisugust normi ette nähtud. Sellega muutub see paragrahv mittemingiks. Linnavalitsus nõuab paranduste tegemist, kuid majaomanik ei tee neid parandusi. Sisuliselt on selle paragrahvi järele tarvidus olemas, nii Tallinnas ja Tartus kui ka teistes linnades. On kortereid, kus igasugused defektid olemas: katused jooksevad läbi, ahjud lagunevad jne., mis korteris elamise võimatuks teevad. Et aga paragrahvil tegelik väärtus oleks, on tarvis teatud sanktsioon luua selleks juhtumiseks, kui majaomanik parandusi, mis linnavalitsus nõuab, ära ei tee. Selleks teen ettepaneku, täiendada § 2 uue lõikega: „Kui majaomanik või õiguslik valdaja linnavalitsuse poolt tarvilikuks tunnistatud remonti tähtjaks ära ei tee, annab linnavalitsus üürnikule

loa remonti teha linnavalitsuse poolt kinnitatud eelarve piirides. Neid remondikulusid on üürnikul õigus majaomanikult tagasi saada ja selleks maksetavast üürist igal maksmise korral 75% kinni pidada, kuni tähendatud kulud lõplikult tasutud. Kui üürnik linnavalitsuse loal teeb kapitaalremondi, määratakse uus üür kindlaks kokkuleppel linnavalitsuse ja üürniku vahel.

Kui üürnik eelmises lõikes tähendatud remonte ära teha ei suuda, võib remondid teha eelarve piirides linnavalitsus majaomaniku arvel.“

Kui see täiendus vastu võetakse, siis oleks sellele paragrahvile sanktsioon loodud sellega, et üürnik võib paranduse ära teha majaomaniku kulul ja need remondikulud vastava eelarve piirides, mis linnavalitsus kokku seab, et eelarve juhulik ei oleks, majaomanikult sisse nõuda üüri kinnipidamise teel. Ma ei pea õiglaseks, kui terve üür remondikulude katteks maksmata jääb, see võiks majaomanikule raskusi sünnitada, vaid kinni võib pidada 75% maksetavast üürist, kuni paranduseks tehtud kulud tasa on. Sellega oleksid üürniku huvid selles osas kaitstud, aga ka majaomaniku huvid.

J. Mürk (mo): Härra Klesment'i poolt tehti see ettepanek ka üüriseaduse komisjonis, kuid seal ei leidnud ta poolehoidu, nimelt järgmistel põhjustel: Kui nüüd niisugune otsus peaks tehtama, et iga üürnik võib remonti teha sel puhul kui ta soovib, siis kaob eraomanduse mõiste peaaegu täiesti ära. Iga üürnik pöörab linnavalitsuse poole öeldes, et tema korteris on tarvis remonti niisugusel määral ja niisugusel kujul teha, ja linnavalitsus, võib olla kergelt otsustab, et seda remonti teha võib, ilma et majaomanikul pruugiks sellest õieti teada. Sagedasti võib remont nii kalliks minna, et majaomanikul ei ole võimalik seda ära teha. Sel puhul tekib küsimus, kui majaomanik remondist ära ütleb ja üürnik pöörab linnavalitsuse poole ja see remonti lubab teha, milleni meie siis välja jõuame? Nüüd hakkab üürnik remondikulusid üürist maha arvama ja siis võime niisuguse seisukorran lõpuks välja jõuda, et kõik üürnikud on majaomanikuga seotud remondi tasuvuse mõttes. Niisugune paragrahv oli ka eelmises üüriseaduses, kui üüriseadus esimest korda maksmata pandi, aga see kaotati ära 1921. a. üüriseaduse muutmise puhul, ja nimelt sel põhjusel, et nähti, et seda tarvis ei olnud. Ta tõi niisugused väärtused esile, mida ma siin nimetasin, ja sellepärast oli raske selle paragrahvi järgi talitada. (K. Einbund, põl; Aga missugune linnavalitsus seda teha

jõuab?) Selles lugu seisabki, et meil lubab linnavalitsus, ja see on a ning o, kes käsib, ja muud ei ole, kui tuleb selle järele talitada.

Prægusel korral on korteriolud selles mõttes halvemaks läinud, et ei ole saadud järjekindlalt remonti teha. Kui niisugune ütelus seadusse sisse võetakse, siis ma usun, kõik üürnikud pööravad linnavalitsuse poole — ja on teada, et tihtipeale linnavalitsused tulevad üürnikkudele palju kergemalt vastu, kui majaomanikkudele — ja lõpuks tuleb nii, et lihtsalt linnavalitsuse käsul tuleb kõikides korterites remont ette võtta. Päris teine mõte on § 2. See võeti sisse hoopis teisel põhjusel, nimelt sellel, et meil on tihti peale üks osa majast ära mädanenud: maja ei vanane kõik ühekorraga ühetasa, vaid mõnikord mõni maja ots vananeb rutem, kui terve maja, ja selle pärast oleks selle lagunenuid majaosa juures tarvis remont ette võtta. Kuid tihti peale on siin suured raskused ees, remonti ei saa teha, kuna üürnikud sees elavad. (Vahelhüüded.) Selles mõttes on just § 2. sisse võetud, et linnavalitsus peab loa andma majaomanikule, et temal võimalik oleks parandusi ette võtta, ja et üürnik peaks majast välja minema. Kui linnavalitsus on loa andnud maja ümberehitamiseks, kui aga üürnik välja ei lähe, siis on majaomanikul õigus kohtu poole pöörata ja kohtulikul teel väljaminemist nõuda. See on § 2. mõte, mitte aga niisugune, et iga üürnik võiks hakata nõudma remonditegemist.

Juhataja R. Penno: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja J. Holberg: Lugu on niisugune, kui härra Klesment'i poolt tehtud parandus vastu võetakse, siis peaks linnavalitsus oma koosseisu tuntavalt suurendama. See on juba väline põhjus, mis selle ettepaneku vastu laseb olla. Edasi öeldi, et need kulud arvatakse maha üürniku üürist. Aga missugune kindlustus on olemas, et üürnik üldse üüri maksab. Ta läheb korterist välja ja võetakse uus üürnik üüriseaduse põhjal sisse, ega see siis pruugi üüri maksta. Ka teeb ettepaneku viimane lause asja väga keeruliseks. Linnavalitsus asub otsekohe majaomaniku asemele, hakkab üürilepinguid sõlmima jne. (J. Klesment, stp: Vaesed majaomanikud!) ...Aga ma tahaksin öelda, härra Klesment, sellest sanktsioonist ei ole mingit kasu. Omal ajal oli Tartus juhus, kus 5-kordse kivimaja üürnikud tõstsid kaebtuse linnavalitsuse ees, et premees maja ei remonteeri. Majaomanik ütles, et tema remonti teha ei jõua. Üürnikud ütlesid, et nemad ka ei jõua. Siis läks majaomanik linnavalitsusse ja ütles, et võõrandatagu siis maja teatava tasu eest.

(M. Martna, stp: See on umbes „Targa Elsa“ lugu! Teate seda lugu?) Mina ei ole Elsa juures käinud ja ei tea midagi sellest sarnast.

Nii et need sanktsioonid midagi ei aita — tegelikult neid läbi viia võimalik ei ole ja jäävad nad ainult paberile, härra Klesment! Ja mina ütlen, et sellega midagi kätte ei saa — see teine lõige, see võõrandamise mõõt ka midagi ei aita.

Asi on see, et linnavalitsusel peab raha olema, ja üürnikul peab raha olema. Kus see kapital on, et üürnik mitukümmend tuhat ära maksab? Kust saab linnavalitsus, kust saab üürnik selle raha? Kummalgi raha ei ole, majaomanik ka ei anna, ja remont jääb ikkagi tege mata.

Juhataja R. Penno: Rkl. Klesment'ilt on ettepanek, täiendada § 2. kahe järgmise uue lõikega: „Kui majaomanik või õiguslik valdaja linnavalitsuse poolt tarvilikuks tunnustatud remonti tähtajaks ära ei tee, annab linnavalitsus üürnikule loa remonti teha linnavalitsuse poolt kinnitatud eelarve piirides. Neid remondikuludid on üürnikul õigus majaomanikult tagasi saada ja selleks maksetavast üürist igal maksmise korral 75% kinni pidada kuni tähendatud kulud lõplikult tasutud. Kui üürnik linnavalitsuse loal teeb kapitaalremondi, määratakse uus üür kindlaks kokkuleppel linnavalitsuse ja üürniku vahel.“

Kui üürnik eelmises lõikes tähendatud remonte ära teha ei suuda, võib remondid ära teha eelarve piirides linnavalitsus majaomaniku arvel.“

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. (Hüüded pahe mält poolt: Lugeda!) Soovitakse häälte lugemist. Panen ettepaneku uuesti hääletamisele. (Hääletatakse. — Aruandja J. Holberg: Linnad ei jõua oma renditaludele maju peale teha, aga nüüd hakkavad maju parandama!) Hääletamise tagajärjed on järgmised: poolt on 26 häält, vastu 34, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb § 2. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 2 vastu võetud.

A. Schulbach (töer): Vastavalt sellele parandusele, mis tegin II lugemisel sissejuhatava osa juures, teen ma ettepaneku, võtta siia juurde uus § 3. järgmise sisuga: „Keelatud on ilma linna- või alevivalitsuse loata elumaju maha lõhkuda ja elukorterid kokku lasta, muuks otstarbeks ümber ehitada või tarvitada.“

See paragrahv on ka maksvas seaduses sarnasekujuline, uutena on ainult juurde võetud sõnad „elukorterid kokku lasta“.

Mina ei oleks selle ettepaneku põhjendamiseks sõna võtnud, kui aruandja ei oleks tähendanud, et temal sisuliselt selle paranduse vastu vaielda ei ole, kuid vormilistel põhjustel peab selle peale tähelepanu juhtima, et ka maksev seadus annab õiguse maju ümber ehitada ja selle ümberehituse alla võivat kuuluda ka juhtumine, kui korterid kokku lastakse. Aga ma pean aruandja tähelepanu juhtima sellele, et maksvas seaduses on keelatud elukortereid ümber ehitada „muuks otstarbeks“, näiteks kaupluseruumideks, büroodeks jne. See on keelatud, aga kui elukorterid kokku lastakse, see on kahest korterist üks tehakse, siis ei ole see praegu keelatud. Minu arvamise järgi peab aga siin „status quo“ maksvaks jääma, et juhtumisi ei tuleks, et väikseid kortereid suuremateks kokku laskma hakataks. Sellepärast on loomulik, kui see parandus vastu võetakse.

J. Mürk (mo): Ma usun, et selle ettepaneku vastu peaks nimelt sel põhjusel olema, et meie viimasel ajal näeme tungivat tarvidust selle järele, et vanades majades on tingimata tarvis ümberehitusi ette võtta. Seni on tarvis olnud jaolt ümber ehitada ja juurde ehitada, ja just nende ümberehituste tõttu on meil kortereid rohkesti juurde tulnud. Kortereid on meil midagi peate 600 ümberehituste läbi juurde tulnud, ja lammutuste tagajärjel on 300 korterit Tallinnas vähenenud, sellega on ligi 300 korterit ümberehituste tõttu juurde tulnud. Kui aga seadus keelab kortereid kokku lasta, mis siis sellele järgneb? Järgneb see, et ei saa vanu maju ümber ehitada. Majaomanikud ei saa omal algatusel, ilma plaanita ümberehitusi ette võtta. Selle plaani peab kinnitama linnavalitsus. Kui võtame selle seaduseelnõu vastu, mis keelab kortereid ümber ehitada, siis paneme inimesed niisugusesse seisukorda, et ei saa maju parandada, et neis ajakohased korterid oleksid. Sellel põhjusel ei saaks seda parandust sisse võtta.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Schulbach'ilt on ettepanek, võtta vastu uus § 3 järgmise sisuga: „Keelatud on ilma linna- või alevivalitsuse loata elumaju maha lõhkuda ja elukortereid kokku lasta, muuks otstarbeks ümber ehitada või tarvitada.“ (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 27 häält, vastu 29 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud. (A. Schulbach, tütar: Palun sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 28 häält, vastu 34 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud, ühtlasi langeb ära sissejuhatavast osast „§ 3“.

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

§ 10. Põhiüüriks loetakse see üür, mis 19. juulil 1914. a. tõeliselt makseti, kasvatatult: a) sajakordseks selle seaduse maksmahakkamise päevast arvates ning b) 130-ne kordseks nende korterite eest, mis majaomaniku, või õigusliku valdaja poolt peale selle seaduse maksmahakkamise täielikult remonteeritakse, remondi lõpetamise päevast arvates.

Märkus. Üürihinna väljaarvamisel võetakse 1 rubla 1 mark.

L. Johanson (stp): Ei aruandja ega seletuskiri ei ütle, mispärast on üürinormi tõstetud üle 100%. Praegused üürid on juba isegi kõrged, vahepeal ei ole rahva sissetulek, tähendab tööpalk, tõusnud. Kui tööpalgast jutt on olnud, siis on kõnelenud selle vastu need ringkonnad, kes on läbi viinud siin järsu üürikõrgenduse, ja on öelnud, et ka elukallidus ei olevat tõusnud ja sellepärast ei saavat palku tõsta. Kuid siin on, ilma et põhjusi ette oleks toodud, järsk hüpe tehtud. Sarnane hüpe paneks üürnikud, kellel võrdlemisi väikesed sissetulekud, väga raskesse seisukorda. Sellepärast teen ettepaneku, võtta „sajakordseks“ asemel „40-kordseks“ ja „130-kordseks“ asemel „60-kordseks“. Mingisugust alust üüri tõstmiseks praegu ei ole.

J. Mürk (mo): Komisjonis arutati üürinorme ja jõuti otsusele, et üüre on tarvis tõsta. Selle vastu ei vaieldud eriti ka mitte pahemalt poolt, ega ka teiste komisjoni liikmete poolt. Isegi andmed, mis tulid alevitelt, üürnikkude seitsilt ja nõnda edasi — neis kõigis toonitati, et üüri võib tõsta 100-kordseks, 120-kordseks ja isegi 200-kordseks.

Kui vaatame, siis selgub, et üürid on 1921. aastal üüriseadusega kindlaks määratud. Kuid sellest ajast saadik on tööliste ja riigiametnikkude palgad tõusnud, kuid üür on ikka üheks ja samaks jäänud.

Teen § 10. juurde täiendus-ettepaneku. See täiendus oli ka valitsuse poolt esitatud üüriseaduse komisjonis, seal oli ette näha, et väiksemate korterite kohta tõuseb üür 1. juulist 1927. a. 100-kordseks ja 1. jaanuarist 1928. a. 120-kordseks. See ettepanek võeti komisjonis esimesel ja teisel lugemisel vastu, kuna kolmandal lugemisel see maha kustutati. Kuna nüüd rkl. Hasselblatt'i ettepanek on vastu võetud, kus üüri alamnorm on kahe aasta peale kindlaks määratud, siis peaks ka väiksemate korterite üürinormi tõstma.

Teen ettepaneku, § 10. kolmandas reas sõna järele „arvates“ võtta sõna „b) ja 130-kordseks alates 1. jaanuarist 1927. a.“ ning „b)“ asemele võtta „c)“.

Juhataja **R. Penno**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **J. Holberg**: Mis puutub sellesse, et on tõstetud üür 100-kordseks, siis peab tähendama, et juba vanas seaduses on ette nähtud, et omavalitsusel on võimalus üüri määrata kuni 100-kordseks .... (J. Sepp, mo: 60-kordseks!) Ma eksisin, sest mõtlesin, et oli ülemääraks 100. (L. Johanson, stp: Kui Te eksite, on Teie asi.) Aga siiski leidis komisjon, et üüre on võimalus 100-kordseks praeguse olukorra juures tõsta.

Juhataja **R. Penno**: Avaldan ettepanekud. 1) rkl. Johanson'i ettepanek: „§ 10. p. a võtta sõna „sajakordseks“ asemele „neljakümnekordseks“ ja p. b-s „130-kordseks“ asemel „60-kordseks“.

2) rkl. Mürgi ettepanek: § 10. kolmandas reas sõna „arvates“ järele võtta sõnad „b) ja 130-kordseks alates 1. jaan. 1928. a.“ ning „b)“ asemel võtta „c)“.

Hääletamisele tuleb rkl. Mürgi ettepanek, kui kaugemaleulatavam. Kui see ettepanek vastu võetakse, siis langeb ära tarvidus hääletada rkl. Johanson'i ettepanekut. (Hääletatakse.) Rkl. Mürgi ettepaneku poolt on 29 häält, vastu 27 häält. (Hüüded: Sedelitega.) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.)

Hääletamise tagajärjed on järgmised: poolt on 38 häält, vastu 27 häält, seega on ettepanek vastu võetud.

Rkl. Johanson'i ettepanekut ei ole tarvis hääletada, see langeb ära. Hääletamisele tuleb § 10. parandatud kujul. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 10 ühes parandusega vastu võetud.

Aruandja **J. Holberg** (loeb): III. Käesolev seadus hakkab maksma 1. juulist 1927. a.

J. Mürk (mo): Ma teen ettepaneku, III osa vastu võtta järgmiselt: „Käesolev seadus hakkab maksma 1. juulist 1927. a. ja kogu üüriseadus kaotab maksvuse 1. juulist 1928. a.“

J. Klesment (stp): Kui seda seadust komisjonis arutati, — see oli läinud aastal juulikuus, kui esimesi komisjoni koosolekuid peeti — siis arvati, et umbes aasta ümber peaks aega jääma inimestele, enne kui see seadus tegelikult maksma hakkab. Oli sarnane arvamine, et umbes aasta peaks olema seaduse „Riigi Teatajas“ väljakuulutamise ja

tegelikult maksmahakkamise vahel. Nüüd on aga seaduse vastuvõtmine viibinud. Sel ajal arvati, et on võimalik seadust juba enne jõulut vastu võtta, aga praegu on juba maikuu käes ning seega jääb ainult paar kuud aega, kui see seadus peaks 1. juulist käesoleval aastal maksma hakkama. Käesoleva seaduse maksmahakkamine toob enesega kaasa kahtlemata muudatusi, üürid seatakse uuele alusele. Pole kahtlust, et nad tuntavalt kõrgenevad, ning inimesed ei jõuaks lühikese aja jooksul omale uusi odavaid kortereid leida. Et suur ümberkolimine tuleb, selle juures ei kahtle ka majaomanikud. Seda aga 1—1½ kuu jooksul teha ei suudeta. Sellepärast oleks tarvilik seaduse maksmahakkamist pikendada. Ma teen ettepaneku, et käesolev seadus hakkab maksma 1. juulist 1928. a. Selle vaheaja jooksul saaksid inimesed omale odavamaid ja väiksemaid kortereid otsida ja ei tuleks suurehulgalisi uulitsale-tõstmisi.

Juhataja **R. Penno**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **J. Holberg**: Komisjoni nimel ei saa mõlemaid ettepanekuid toetada, sest komisjon on arutanud mõlemaid ettepanekuid ja leidis, et võimatu on Klesment'i ettepanekut vastu võtta. Siis läheme seadusandluses imelikku rada, kui võtame seadusi vastu, mis ehk aasta pärast, võib olla ehk mitu aastat hiljem maksma hakkavad, nii et see igasuguse elulise tähenduse kaotab. Aga see, mis teie täna ise olete rõhutanud selle vastu, et enne aastat tuleb ära kaotada üüriseadus ja pärast aastat maksma panna, selle vastu ütlen, võib olla, et tuleval aastal ei olegi üüriseadust enam tarvis. Ja mis sellesse puutub, mis härra Mürk ette pani, siis leidis komisjon, et see otstarbekohane ei ole ja arvas, et võib rutem üüriseaduse kaotada, kui 1. juuliks 1928. a., ja sellepärast vaieldi ettepanekule pahemalt poolt vastu. Ja ma pean tähendama, et saab varsti neli aastat täis, kui seaduseelnõu Riigikogusse tuli, ja neli aastat on seda seadust arutatud.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Mürgilt on ettepanek, vastu võtta III osa järgmiselt: „Käesolev seadus hakkab maksma 1. juulist 1927. a. ja kogu üüriseadus kaotab maksvuse 1. juulist 1928. a.“

Edasi on rkl. Klesment'ilt ettepanek, III osa redigeerida järgmiselt: „Käesolev seadus hakkab maksma 1. juulist 1928. a.“ Kui rkl. Klesment'i ettepanek vastu võetakse, siis tuleks hääletamisele ainult rkl. Mürgi ettepaneku teine osa.

Hääletamisele tuleb rkl. Klesment'i ettepanek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Mürgi ettepanek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. (Hüüded: Hääled ära lugeda!) Nõutakse hääle lugemist. (Hääletatakse.) Poolt on antud 27 häält, vastu 34 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb III osa nii, nagu see komisjoni poolt esitatud. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on III osa vastu võetud.

Korra kohta on sõna juhatuse liikmel Juhkamil.

Sekretär **M. Juhkam**: Riigikogu juhatuse ülesandel on mul au Riigikogule teatada, et arvestades Riigikogu istungjärgu lõpetamise võimalusega hiljemalt juunikuu esimestel päevadel, kavatseb juhatus määrata 5. mail kaks koosolekut, esimene kell 10 hommikul ja teine kell 5 pärast lõunat.

Juhataja **R. Penno**: Isiklikus asjas on sõna rkl. Laarman'il.

10. M. Laarman'i sõnavõtmise isiklikus asjas.

M. Laarman (põl): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Riigikogu koosolekul 28. aprillil piirituse ja alkoholsete jookide müügi-

seaduse arutamisel sõna võttes on rkl. Raudkepp minu aadressil mõtteid avaldanud, mis tõele ei vasta ja õiendamist nõuavad. Kuna mina nende mõtteavalduste korral koosolekul ei viibinud, ei saanud mina neid kohe õiendada ja võin seda alles täna teha. 1) Härra Raudkepi sõnade järgi olevat mina öelnud, et „kuukirjas „Eesti Naine“ olevat avaldatud naisuguseid mõtteid, mis on pöörased.“

Sarnaseid sõnu mina ei ole öelnud, nagu ka stenogrammist näha võib. Mina ütlesin, et „Eesti Naises“ otse peapeale pöördud mõtteid esile tuuakse, kuma seal kirjutatakse, et rahaasjanduse komisjoni liikmed isiklikult alkoholimüügist huvitatud olla, mis pärast nad ka alkoholimüügi seaduse sarnasel kujul vastu võtnud. 2) Härra Raudkepp on minu suhtes järgmist väljendanud: „Kui härra Laarman ja mõned vahelhüüdjad tähendasid, et Eesti naised on seda purjus peaga kirjutanud, ja härra Laarman arvab, et need põhjused on — siis ei või enesele suuremat vaesuse tunnistust anda, kui seda härra Laarman teinud on.“

Härra Raudkepp on siin ebatõtt minu suhtes avaldanud. Kui minu kõne ajal pahe-

malt poolt vahele hüüti ja tähendati, et „see Eesti naine oli purjus, kes sarnaseid mõtteid rahaasjanduse komisjoni liikmete kohta avaldanud“ — ei kuulnud mina kõnekõmina pärast täpselt vahelhüüdu ja sain aru, nagu oleks öeldud, „see Eesti naine oli kuri, kes nõnda kirjutanud.“ Kui aga vahelhüüdu korral, tähendasin mina, et see ju olla võib, aga mina seda teada ei või. Nüüd aga tuleb härra Raudkepp ja tahab mind teiste väljenduste eest vastutavaks teha. Sarnane teguviis on lubamatu. Härra Raudkepil ei ole õigust neid sõnu minu suhu panna, mis ma ei ole öelnud. Tuletan härra Raudkepile kui kristlasele meelde 8. käsku ja käsu seletust, mis selle kohta täpsemalt seletab, kuidas teistega tuleb ümber käia. 3) on härra Raudkepp öelnud, et mina mures olla joogikohtade vähesuse pärast.

Sarnaseks väiteks ei saa olla härra Raudkepil mingit alust, kuna mina oma 40-aastase avaliku tegevuse kestel vastupidises sihis töötanud ja tegutsenud olen. Loodan, kui härra Raudkepp õiglane olla tahab, ta oma põhjendamata, tõele mittevastavad, minu suhtes haavamist sisaldavad üteldused tagasi võtab ja õiendab.

11. Piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seadus — II lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **B. Oja** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 14—17.

§ 14. Siseministril on õigus alkoholiliste jookide müügikohti sulguda, kui neis kohtades avaliku korra rikkumised ja käesolevast seadusest üleastumised korduvalt ilmsiks on tulnud.

§ 15. Alkoholiliste jookide müügikohtade pidajateks ja juhtijateks ei või olla.

1) isikud, kes alla 20 aastat vanad,

2) isikud, kes tegevas sõjaväeteenistuses seisavad,

3) isikud, kes eeluurimise või kohtu all on süütegude eest, mis toovad enesega kaasa õiguste kaotamise või piiramise, niisama isikud, kes tähendatud süütegude eest karistatud,

4) isikud, kes kohtuotsuste järele politsei valve all on,

5) isikud, kes karistatud teadvalt varastatud asjade pandina või vahetuskaubana vastuvõtmise eest — 5 aasta jooksul kohtuotsuse jõusse astumise päevast arvates,

6) isikud, kes teist korda karistatud süütegude eest, mis akts. sead. § 1133 ja rahuk. trahvi seaduses § 51⁶ nimetatud ja kolmat

korda süütegude eest, mis rahuk. trahvi sead. § 51⁸ nimetatud — kolme aasta jooksul viimasest karistamisest arvates,

7) isikud, kes alkoholiliste jookide müügi-kohti pidades või juhtides süütegusid toime panid, mille tagajärjel müügikoht suleti, või kes alkoholiliste jookide müügi seaduste ja määruste rikkumiste eest kohtulikult karistatud — kahe aasta jooksul müügikoha sulgumise või karistamisest arvates.

Märkus. Alkoholiliste jookide müügi-kohtade pidajateks ei või ka olla selles paragrahvis nimetatud isikute lahutamata perekonna liikmed.

§ 16. Igas alkoholiliste jookide müügikohas, milles omanik ise ei kauple, peab vastutav müüja olema. Müügikoha omanik on kohustatud aktsiisivalitsusele ülesse andma, kes vastutavaks müüjaks on ja igast sellekohasest muudatusest viibimata teatama.

§ 17. Paragrahv 5. ettenähtud alkoholiliste jookide müügikohtade müügiruumides ei või teenijateks olla isikud, kes alla 20 aastat vanad.

Aruandja **B. Oja** (loeb):

§ 18. Naisteenija ametisolekut võib politsei keelda, kui alkoholiliste jookide müügikoha pidaja ei taga naisteenijale moraalselt kaitset.

Politsei võib nõuda mees- kui ka naisteenijalt tervisetunnistust selle väljaandmiseks määratud ametlikult arstilt.

Alkoholiliste jookide müügikoha omanik ei tohi kuulutuste kaudu märku anda naisteenijate olemasolust.

M. Juhkam (töer): Leian et § 18. sisu sarnane on, mis sel kujul vist seda ei anna, mida paragrahvi pooldajad loodavad. Esimeses lõikes öeldakse, et naisteenijate ametisolekut võib politsei keelda, kui alkoholiliste jookide müügikoha pidaja ei taga naisteenijale moraalselt kaitset. Missugune see moraalne kaitse on ja kuidas seda tagada võib, see ei ole ära määratud, ja sellepärast on paragrahvi esimene lõige väga ebamäärane.

Veel halvem lugu on teise lõikega. Teataval viisil on põhjendatud arvamised, et Vene ja ka meie ajal politseiametnikud said restoranidelt teatavaid sissetulekuid. See lõige avaks selleks ukсед ja aknad. Sest iga politseiametnik võiks igal ajal nõuda arstitunnistust igalt restoraniteenijalt. Ega seda ometi ole tahetud? Nähtavasti on mõeldud, et politseiasutused võivad sarnaseid tunnistusi nõuda. Aga selles redaktsioonis on paragrahvi II lõige täiesti vastuvõtmatu ja sisuliselt ülearu-

ne, sellepärast, et omavalitsused seavad üles tervishoidlikud ja arstlikud nõudmised mitte ainult joogikohtade, vaid ka kaupluste kohta, seal ei või teenida isikud, kes on haiged. Neil kaalutlemistel arvan, et paragrahvi II lõige vastu veel kindlamini peab olema kui esimese vastu.

Paragrahvi III lõige ütleb: „Alkoholiliste jookide müügikoha omanik ei tohi kuulutuste kaudu märku anda naisteenijate olemasolust.“ (Vahelhüüded.) Kuid kui kuulutada ei või, et naisteenijat vaja, siis peab ütleva, et naised vaevast niisugust kaitset soovivad. (Vahelhüüe.) Naisteenijaile annaks see paragrahv väga vähest kaitset, ja ei saa arvata, et nad sarnast kaitset pooldavad.

Neil põhjustel teen ettepaneku, § 18. kustutada. Juhtumisel aga, kui see ettepanek tagasi lükatakse, teen ettepaneku, kustutada § 18-da II lõige.

Juhataja **R. Penno**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **B. Oja**: Käesolev paragrahv esitati karskuseliidu esitaja poolt. Ta oli teisel kujul, kuid komisjon on selle mitmesuguste paranduste tõttu sarnaseks muutnud, nagu esitatud. Komisjoni nimel selle ettepanekuga ei ühine.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Juhkamilt on ettepanek, 1) kustutada § 18 ja 2) juhtumisel, kui eelmine ettepanek tagasi lükatakse, kustutada § 18. II lõige. Pean tähendama, et hääletamisele tuleb enne ettepanek, § 18. II lõige kustutada, selle järele panen hääletamisele § 18-da, ja Riigikogu liikmed ise otsustavad selle vastuvõtmise ja tagasilükkamise. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek — kustutada § 18. II lõige — vastu võetud. Asun § 18. hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 18 tagasi lükatud.

Aruandja **B. Oja** (loeb):

§ 19. Paragrahv 5. ettenähtud alkoholiliste jookide müügikohtade naisteenijatel on keelatud oma teenistusekohal võorastega kaasa istuda või nendega kaasa juua.

Juhataja **R. Penno**: Panen § 19. hääletamisele. (Hääletatakse.) Ei ole poolt ühtki häält, ega vastu ühtki, seega on § 19 tagasi lükatud. (Hüüded: Uuesti hääletada!) Palun uuesti. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 19 vastu võetud.

Aruandja **B. Oja** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 20—24.

§ 20. Alkohooliliste jookide müügikohtadel peab sellekohane silt olema.

§ 21. Alkohooliliste jookide müügiluba peab kaupluse ruumis nähtaval kohal üles pandud olema.

§ 22. Alkohooliliste jookide müügikohtade pidajad on kohustatud tähendatud jooke otse teel omandama seaduslikul alusel tegutsevatest valmistus- või müügikohtadest.

§ 23. Alkohoolilistest jookidest võib müügi kohtades ainult neid alal hoida ja müüa, mis loas ette nähtud.

§ 24. Üldiseks tarvitamiseks müüdava piirituse ja viina kanguse ja hinna määrab Vabariigi Valitsus rahaministri ettepanekul.

Aruandja **B. Oja** (loeb):

„§ 25 (variant). Piirituse ja viinamüügi tuludest määratakse 13% linna, alevi ja valla omavalitsustele, ära jagades seda summat nende omavalitsuste vahel vastavalt rahvaarvule.“

Käesolev paragrahv esineb variandina, see on vastuvõtmiseks või tagasilükkamiseks.

Rahaminister **L. Sepp**: Panen ette valitsuse nimel, see paragrahv kustutada. Arvan, et Riigikogu võib iga aasta eelarve korras omavalitsustele toetust anda, ja oleksid omavalitsuste toetused ühtlasi Riigikogu kontrolli all. Ei ole see soovitatav, et omavalitsused kaudsetest sissetulekutest osa saavad. Valitsuse ettepanek oli, et siin 13% antaks niihästi kultuurkapitalile ja heategevatele asutustele kui ka omavalitsustele. Kõik toetused kokku olid 13%-ti. Praegune ettepanek lubab aga omavalitsustele üksi 13%-ti. Peale selle annab kultuurkapitali seadus veel 2½%-ti kultuurkapitalile, kuna heategevad asutused siis veel midagi saanud ei ole. Kuid kõike neid toetusi võib eelarve korras anda. Toetan valitsuse nimel ettepanekut, et see paragrahv kustutatakse.

Juhataja **R. Penno**: Riigikogu liikmed teevad § 25. hääletamisel ise järeldused. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 25 tagasi lükatud. (Hüüded: Luggedal!) Palun uuesti. (Hääletatakse.) Poolt on 16 häält, vastu 21 häält, seega on § 25 tagasi lükatud.

Aruandja **B. Oja** kannab ette ja nähtava enamusega võetakse vastu § 26.

§ 26. Viina ja alkohooliliste jookide valmistamiseks tarvitav piiritus peab rahaministri poolt seatud nõuetele vastama.

Aruandja **B. Oja** (loeb):

§ 27. Tervishoidlikuks, teaduslikuks, keemiliseks ja tehniliseks otstarbeks, samuti ka jookide valmistamiseks ja väljaveoks müüakse piiritust ja piirituse puhastamise juures saadud alamsorte ja jätteid puhastatud või denatureeritud kujul rahaministri poolt määratavate hindadega ja tingimustel.

Töö-hoolekandeminister **J. Masing**: Käesoleva seaduseelnõu vastuvõtmisega kaotab muuseas maksvuse ka Riigikogu poolt 16. detsembril 1924. a. vastuvõetud „piirituse ja viinamüügi seaduse muutmise seadus „Riigi Teataja nr. 149 — 1924. a.“

See seaduse paragrahv määras ära piirituse müümise arstlikuks otstarbeks arstidele, hambaarstidele, ämmaemandatele, haigemajadele, ambulatooriumidele jne. Käesolevas seaduseelnõus ei ole aga seda ette nähtud ja jääks öieti tühi koht, sellepärast teen ettepaneku, § 27. täiendada järgmiselt: „Tervishoidlikuks otstarbeks müüakse piiritust: arstidele, loomaarstidele, hambaarstidele, ämmaemandatele, haigemajadele, ambulatooriumidele ja apteekidele — tervishoiu- ja hoolekandevalitsuse lubade põhjal. Tervishoiu- ja hoolekandevalitsusel on õigus lubade väljaandmist vastavate maakonna- ja linnaarstide peale panna. Piirituse normid määrab kindlaks tervishoiu- ja hoolekandevalitsus.“

Selle ettepanekuga on ühinenud härra rahaminister.

L. Johanson (stp): Töö-hoolekandeminister tegi siin paranduse ja ütles, et tema selle enese nimel teeb ja sellega olevat rahaminister ühinenud. Siit võib järeldada, et valitsus seda ettepanekut kaalunud ei ole ja sellega ka ei ole ühinenud. Ainult kaks ministrit on omavahel kokku heitnud ja esinenud Riigikogus parandusega. Niisugused esinemised valitsuse liikmete poolt on võõrastavad. Panen ette, koosolek lõpetada, et valitsusel võimalik oleks töö-hoolekandeministri ettepaneku suhtes seisukohta võtta ja et lõpuks niisugused väljaastumised ükskord ära jääksid.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Johanson'ilt on korra kohta ettepanek, lõpetada koosolek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud. Enne koosoleku lõpetamist on sõna isiklikus asjas rkl. Schulbach'il.

12. A. Schulbach'i sõnavõtmine isiklikus asjas.

A. Schulbach (tõer): Eelmise koosoleku parandamata stenogrammides on märgitud, nagu oleksin ma selle seaduseelnõu ühe paragrahvi arutamise puhul vahele hüüdnud järgmiselt: „Kaine peaga võib inimene vahel rohkem rumalusi rääkida kui purjus peaga“.

Selle vahelhüüde on peaaegu kõik ajalehed ära toonud. Pean tähendama, et mitte mina vahele ei hüüdnud, vaid aruandja rkl. Oja, mida ta ise kinnitab.

Juhataja **R. Penno**: Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 21.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **R. Penno**.

Abisekretär **J. Piiskar**.

